

TOTEM

ČTIVO · PRO · TRAMPSKÝ · LID

POVÍDKY, BASNÍČKY · A · TEXTY · VYBÍRÁ · ŘEŠETÁK · KRESLÍ · JERRY
TOP

✱ BLACK · BUFFALOES ✱

Kamarádi!

Je čas, kdy mnozí lidé odsuzují trampování a tramping vůbec. Opodstatňují to chováním některých takytrampů a vzrůstajícím alkoholismem. Lidé nás však odsuzují i pro naše oblečení (nepříliš čisté). Zapominají však, že pod rozedraným a zašpiněným oděvem se mnohdy skrývá srdce a povaha čistší než mají ti, kteří to posuzují.

Je čas se ozvat, neboť všechna tato tvrzení urážejí naši hrdost, trampskou čest a doposud čistý štít československého trampingu. Proto vás vyzýváme abyste se chovali tak, jak se tramp choval má.

Tvrdě trestejte ničení přírody a hlavně alkoholismus, neboť je na čase udělat v našich řadách pořádek a očistit naši čest.

Totem * Sárka

* VYBÍRÁ · REŠETLAK · TOP · BLACK · BUFFALOES * KRESLÍ · JERRY *

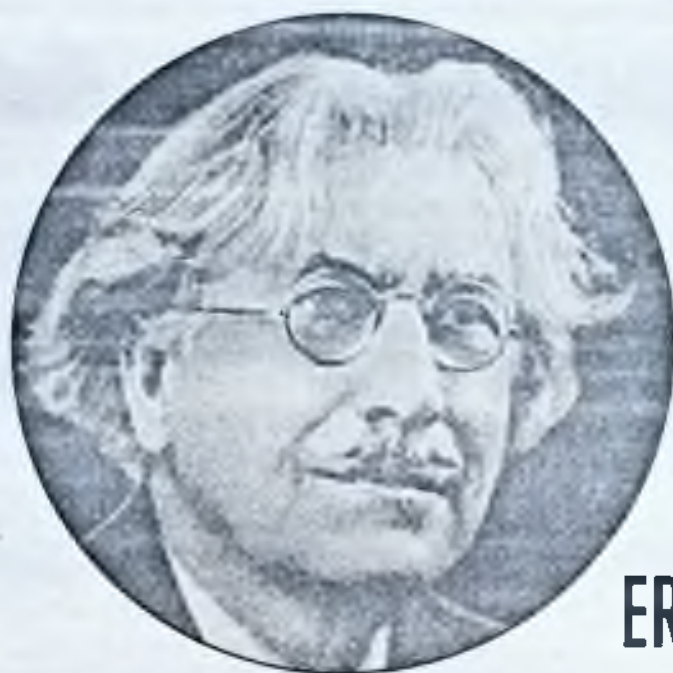
Kovboj s nevěstou jedou na jednom koni, na ranč. Tu kůň vyhodí, kovboj na to: „To bylo poprvé“ - Před rančem kůň znova hodí zadkem. Kovboj: „To bylo po druhé.“ - A na dvoře ranče kůň vyhodí zas. Kovboj: „Tak to bylo potřetí!“ Vytáhne kolt a koně zastřelí. Nevěstu to naštve: „Co blbneš, vždyť to byl náš nejlepší kůň!“ Kovboj jenom významně poklepe na pouzdro s koltem a praví: „Tak to bylo po prvé!“

Bill Moores z Texasu zbil ženu a tchyni. Soudce vynesl rozsudek: „Zapletíte 1020 dolarů pokuty!“ To je nějaká divná suma, těch tisíc dolarů chápu, ale za co je těch dvacet dolarů?“ - „To je daň ze zábavy,“ vece sudí.

Pastor promlouvá na divokém západě ke kovbojům, chce jim vštípit zásady náboženství: „Čeho je nám třeba po celodenní práci? Co nás posílá, když se večer vrátíme domů?“ - a nečeká je na odpověď, uhodí pěstí do stolu a zvolá: - „A jestli mi někdo z vás řekne, že fláška whisky, tak mu dám pár facek!“

Kovboj Jack Krawall, známý v celém okolí, byl týden ve městě. Když se vrátil, vpravěl kamarádům: „V jednom obchodě měli mašinu a tu když pustili, tak ta mašina začala nadávat!“ - To je toho, ušklíbl se jeden kovboj. - „Jak to, to je toho?“ - „Ty jsi už takovou mašinu viděl?“ - „Viděl?? - já se s ní oženil!“

ERNEST THOMPSON SETON

Ernest Thompson Seton je autor v české překladové literatuře velmi dobře známý už po desítky let — jeho knihy o přírodě mají své oddané čtenáře mezi mládeží i dospělými.

Seton je původem Angličan, narodil se v South Shields v Durhamském hrabství, dětství však strávil v kanadských lesích a tam se také zrodila jeho láska k divočině a jejím zvířecím obyvatelům, která ho už nikdy neopustila. Studoval na Královské akademii v Londýně, ale po studiích se opět vrátil do Nového světa a celý svůj další život strávil ve Spojených státech a v Kanadě, kde se věnoval přírodním vědám a literatuře. Nemálo se také zasloužil o výchovu mládeže — stal se zakladatelem amerického skautingu a Ligy amerických woodcrafterů.

Dokonaie se sžil s přírodou, snažil se poznávat život divoce žijících zvířat do nejmenších detailů a svých nesmírných zkušeností a poznatků o přírodě a jejím životě bohatě využil při své literární tvorbě. Ve své autorské práci spojoval spisovatele, malíře, přírodovědce a lovce-zálesáka. Tyto vlastnosti, stmelené v dokonalý celek, mu daly všechny předpoklady, aby napsal beletristické dílo mimořádné hodnoty. Vešle Dvou divochů a Rolfa zálesáka dosáhly obzvláštní obliby jeho povídkové sbírky Moji přátelé z divočiny (1898), Ze života lovné zvěře (1901), Zvířata - hrdinové (1905) aj. Řada z nich vyšla už v českých překladech.

Opovpráveč. starý loňský šípek

Byl únor. Divoký vítr se ještě proháněl cestami, ale za tím velkým kopcem na obzoru už určitě čekalo jaro. Šla jsem zvolna pod větvemi stromů a v duchu jsem myslela na první zelenou travu. Vtom mi něco zavadilo o ruku. Byl to úplně malý šípkový keř. Ve zlomyslném větru se na něm kýval poslední šípek. Asi ho ptáci zapomněli sezobnout. Jeho červená tvářička byla celá seschlá. Měla jsem dojem, že vrásky jsou staženy do shovívavého úsměvu. V tu chvíli mi napadlo: "Vida, také jaro..."

A šípek, jako by věděl, co mě zaměstnává už celé odpoledne, zakýval se na tenké stopce a zašeptal: "Ach, tak tedy jaro... Jednou jsem prožil něco takového, čemu se prý říká jaro."

Odmlčel se a pak trochu popuzeně pokračoval: "Ale co na tom bylo? Vím - byl jsem tehdy ještě úplně zelené poupě. Byl jsem mladý. Přesto snad nemuseli ti ptáci tak křičet. Člověk, pardon, chci říci šípek, neměl chvíli klid. Taky dosud nechápu, proč si ten bláznivý pěnkávek postavil hnízdo zrovna na mém keři. Ani se nezeptal na dovolení. A co teprve, když jeho manželka snesla první vajíčko! Proboha - to snad nikdo nezažil! Lítal jako blázen okolo a vůbec nedával pozor na cestu. Málem mě tehdy ulomil. Já ty pošetilosti nikdy nechápal. Pro mě znamenalo jaro jen teplé paprsky a déšť, blahodárný, vytrvalý déšť, kdy bylo tak krásně mokro a já sál z větví sílu a život. Můj zelený obal se napínal a já mohutněl. To jsem si říkal, že ze mne vyroste a hlavně vykvete něco tak krásného, tak úžasného a mohutného, co ještě nikdo nikdy neviděl a neuvidí."

V tu chvíli se jeho obličejíček trochu vyrovnal a odrazilo se v něm bývalé štěstí.

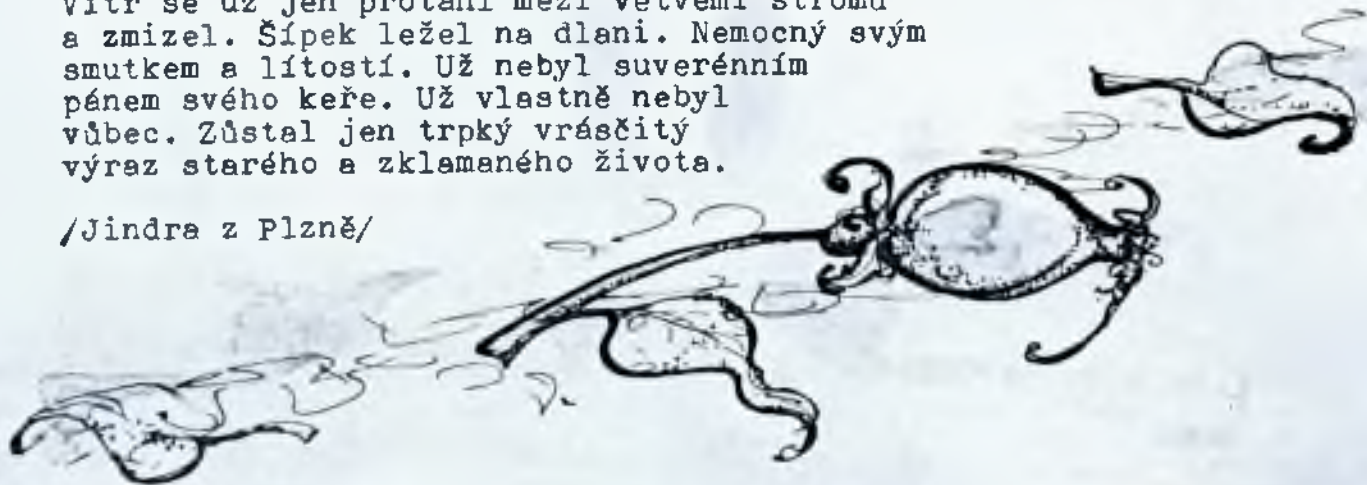
"Nicméně pak ze mne byla docela obyčejná šípková růže, ale to sem nepatří... Dodnes mi však nikdo neřekl /snad to také nikdo nevěděl/, proč se ti zajíci dokázali pohlavkovat pro úplně obyčejnou hnědou zaječici. Kdyby byla aspoň tak hezky zelená jako já, ale takhle? Můžete mi někdo říci, proč ten pyšný bažant na remízku ztrácel den ze dne ostřežitost? Taky na to doplatil. Zbylo z něj jen pár pírek... Jenže tenkrát si nikdo nedal říct. Odbývali mě, že je jaro! No co z toho bylo, že jednou bylo to zelené hloupé jaro! Stejně už nikdy, slyšíte, nikdy nebude! Nikdy!"

Bylo mi jasné, že šípek skončil. Rýhy na jeho kulaté hlavičce se stáhly a na jeho spodním okraji se náhle objevila velká kapka. Zatočil se v ní ten "bláznivý" pěnkávek, rozkvetlá šípková růže, žluté listí a snůh. Pak ukápala do hnědé hlíny. Neměla jsem kdy přemýšlet, jestli bylo jaro opravdu tak zlé.

Přihnal se ten zlomyslný vítr. Zatočil se dokola a shodil mi šípek do dlaně. "Má to tak lepší. A nevěř mu - byl šťastný a taky miloval. Jenže pro něj už jaro není. Proto byl tak zlý. Je mu to líto."

Vítr se už jen protáhl mezi větvemi stromů a zmizel. Šípek ležel na dlaní. Nemocný svým smutkem a lítostí. Už nebyl suverénním pánem svého keře. Už vlastně nebyl vůbec. Zůstal jen trpký vrásčitý výraz starého a zklamaného života.

/Jindra z Plzně/

Chemie humoru V+W

- A: Já se vám divím, člověče, vy byste to lano nechal odvázané. Tak ho tady pevně uvázu na ten kolík. A teď se podívejte, jak se to lano za chvíli začne napínat a jak to cukne.
- B: Tak to cukne, až se napne?
A: Ne, tak se napne, až to cukne.
B: Aha, a proč cukne?
A: Protože se napne.
B: A lano-li nenapne-li se?
A: Lano-li nenapne-li se! To je argument! A pročpak by se nenapnelo?
B: No dobře, ale má-li se napnít, tak musí někdo cuknout.
A: No právě, ale nejdříve musí přijít napnelismus, aby mohla nastat cukatura.
B: Ale cuknatura bez napnelismu je kravinium. — Jak vám rozumím, vám jde o to, aby zachycením kotvy toto lano se napnulo a tím loď sebou cukla. Avšak k tomuto dění dojít nemůže, jelikož kotva na tom laně přivázána není.
- A: Vole. Nesmysle vtělena. A proč jste tu kotvu na to lano nepřivázal?
B: A kdo tady stál, máje kotvu na rameni, a kdo to tady říkal: Kotva nám může být dobrá? Teďka máme kotvu v troubě a na konci lana není nic!
- A: Jak to nic? Kde je konec lana?
B: Tak když hledám konec, tak se dívám pořádně! Tady ten konec vůbec není!
- A: Já ho nebral.
B: Tak ho někdo užil. To je pořádek tady... tamhle jde. Tak ho neplašte.
- Z revue Sever proti Jihu
- B: Co, vláda padla?
A: Já nic neslyšel.
B: Já žádnou ránu taky neslyšel. To jste si vzal blběj příklad ze 17. století.
A: To jsem ale moc rád, pane, že mluvíte vo tom 17. století — Vy jste taky z těch lidí divnejch, co vědí, jak je to s téma stoletíma?
B: No, století jsou za sebou, to ví každý malý dítě.
A: No, dobře, ale 17 století, je to

Dialogy V+W, přednášené před opnou, bylo to nejlepší, co svého času Osvobozené divadlo mělo. Oba herci byli humorovými glosátory doby i svého vlastního, lidského dramatu. Bojovali proti agrárním velmožům, proti duchu bulvárních večerníků novými prostředky: zdanlivým tlacháním, plným bystrých postřehů, narážek a aktualit, zejména se říkalo běžně psina, hlina, nebo i vulgárně sranda.

Tato sranda měla nejen svou poetiku, ale i noetiku a matematiku. Bezpředmětný humor klaunské dvojice byl tětívou, z níž se vystřelovaly ostré šipy politické satiry.

V+W vyvolávali smích přímo, bez výkladu a bez komentáře. Síla jejich bezprostředního veselého světa nebyla ve slovních hříčkách, ale v konkrétnosti představ. Jak jinak se dostat pod povrch věci, které jsou mnohdy utopeny a zašifrovány ve slovním balastu?

Záměna smyslu, na níž je každá slovní hříčka budována, je destrukcí panující „logiky“, jejíž vnitřní prázdnota a vlastně nelogičnost je odhalena jinou logikou, logikou nesmyslu. Dá se to říci i prostěji, což učinil Jan Werich: „Směšným může být každý, ale vtipným je jen chytrý. To, čemu se říká slovní hříčka, nesmí být jen hříčka slov, nýbrž hříčka vtipu.“

- přece takový to století, jak se psalo šestnáct set?
- B: Ale, bobečku můj drahej, 16 set — tak se psalo 16. století. Sedmáct set je 17. století.
- A: No, právě ne, poněvadž, jestli račte dovolit, tak dneska máme 20. století.
- B: Vždyť se také piše dvacet — a ně...
A: Piše se 19 set, pane.
B: No jo, a saprdlot. Tady schází oněch sto let!
A: No jo, kam se podělo sto let? Táž se, kde je oněch sto let?
B: To zas byla nějaká vostuda, nedalo se to utuťlat, tak se škrtlo století. To zas někdo nevyúčtoval peníze... No, teď ve Francii budou škrtat aspoň 450 let kvůli Stávkickým.
- A: No, já vám řeknu, u nás by se taky dalo leccos škrtnout.
B: No, při dobrý vůli, při dobrým škrtání bysme mohli být roku 102 před Kristem.
A: Pane, řeknu Vám, ale těch sto let, co schází, ty musíme někde najít.
B: No, počkejte, kde by byly? Konec tisíciletí, to se psalo devět set, anebo jedenáct set?
A: Nevinná osobo, to se psalo deset set.
B: Deset set? No, to je chiliasmus! To byl konec tisíciletí, chiliasmus, chiliasstické...

- A: Co říkáte?
B: Chiliasmé. Přišli tehdy s chiliasstickým učením...
A: Co je to?
B: Chiliasmus? Že se chýli ke konci. Tisíciletí se ke konci chýlí, chiliasstické učení...
A: Aha, ti učili, že bude konec.
B: Že bude konec světa. Že to po Kristu nevydrží a že konec světa... A měli pravdu.
A: Tenkrát to měli zavřít, ty dějiny, a začít znova, pane.
B: Ano, začít znova. My jsme na tom dneska mohli bejt báječně.
A: Dneska tady mohlo bejt devět set.
A: Devět set. Tady mohl klidně bejt svatej Václav.
B: Svatej Václav, pane. A my jsme mohli ročně posílat do Němce 120 volů, pane.
A: Uznáte, jak by se to tady bylo propucovalo.
B: A tam už tak na tom nesejde, jestli jich vo milión vic přísahá...
A: Pane, ten vomyl, vo těch sto let, musí být někde na začátku toho letopočtu.
B: No, počkejte, tak roku, roku... počkejte...
A: No, jak to začínalo?
B: Roku prvního.
A: No, roku prvního.
B: Prvního ledna roku prvního ste se probudil. Co bylo včera?
A: To muselo být včera 31. prosince roku, roku...
B: Roku nictěho. Aha, tady je ta chyba. Celej rok byla nula. A nula vod nuly pojde. Protože předtím, před Kristem bylo před Kristem...
A: Jak to šlo před Kristem?
B: Tak to couvalo. To jste nejdřív umřel, a pak potom se narodil. To se vodčítaly léta, tak to...
A: Aha. Řemeslník, například truhlář. Začal pracovat — unaven — u hotovýho stolu a ráno stál u hladkejch prken svěží, že jo. V poledne si dával voběd z huby na talíř.
B: Proto byl blahobyť, že ano. To jste si koupil kost vod šunky, no, a chvílku jste řezal a byla celá šunka.
A: To je pravda. No, ale jak to bylo po Kristu?
B: Tak ta chyba je v tom... No, že jeden rok nemá se počítat vod nuly začátek století, nýbrž vod roku prvního. 101, 201, 301 — začínaj století.
A: Čili za dvacet století — máme chybu vo dvacet let.
B: Ano, to dělá dvacet let. Čili rok 1934, to máme, minus dvacet, to máme... to máme... To máme čtrnáct! Že ano, 1914. Čili ano. Čuchněte si k Evropě a zavání střejným prachem, jako tenkrát.
A: To je těžká věc, pane. Kam ten svět míří, se vás táží?
Z vaudevillu Slaměný klobouk

V+W z programu hry Caesar

V+W z programu hry Svět za mířezemi

Karikatura ke hře Osel a stín

HEJNO VRAN

Hudba i slova: Wabi Rivola

Když nad pasekou vzlétne hejno vran
hejno vran hejno vran
je léta pel už dávno vyprodán
podzim se hlásí chladem jasných rán
tím ránem prochází se sám a sám
kdo městu dávno sbohem dal

A tak se toulá trávou spálenou
neví jak rozloučit se s létem
divá se na krajinu vzdálenou
které dal celý život svůj

Nad hlavou zakrouží ti hejno vran
hejno vran hejno vran
a bílých hvězd je celý oceán
přece si nepostavíš pod ně stan
budeš spát pod širákem jak tě znám
i když už podzim přichází

ZATOULANEJ KRAJ

Hudba i slova: Wabi Rivola

Znám zatoulanej kraj
kde cesta končí
jen vopuštěná stáj
do ticha živá
zarostlá lebedou
Má pánev zvoni
ve vočích slunce mám
strán heřmánkem voní
marně chladnej stín hledám
Neslyším cvrkání brabců
nevidím kdy končí den
dobře znám touhu psanců
vrátit se až za tejdén

Dál cesty nevedou
kůň klopytá
a nechce se mu krajem jít
Mou starou lebedou
vzpomínky táhnou
na místa kde bych chtěl žít

Vim kde se končí kraj
kam zatouláme se
jednou až ti sbohem dám
vic stejně nehledám
já tady skončím
jak Bludnej Holanďan

Josef Kainar

Královský večer

Tramvaji první
nepřijela.
O to nic,
v tom je ona celá.

Nejede druhou,
nejsme kalní,
účesy jsou teď
velmi medúzální.

Nejede třetí,
to se budí úly,
při čtvrté vejde
čarodějka sladká
nožkama svýma
do papežské bully.

Při páté město
světla zažihá,
a to pro své
autodafé
zaživa.
Bude to krásné!
Noc je blíž a blíž.

Devátá tramvaj
přivezla by myš,
zrozenou v tom
nejlevnějším
sýru.

Dvanáctá tramvaj
zvoní po vesmíru.
Jede z ní na bílé velbloudici
v čele vezírů
a jiných dsomedárů
královna ze Sáby
a veze spoustu darů.

Fralinky oči,
řasy jako klece,
úsměvy bílé
jako rýže v mléce.
Vezírové,
ti jen civí zdáli.
Asfalt a palmy.
„Dobrý večer,
králi!“

Boty mají rej.
Tlamičkou
smějící se špičky
okusíš jaro
velmi mokře.
Slunce je kamarád.
Ne.
Slunce,
které jsi budil
každý týden
svými kroky,
se ještě
neprobudilo...
... a to bláto
na cestách?
To časem
roznosí se
při chůzi
po troškách.
Nebo se zúží
do okraje
chodníku...
I když nohavice
rozkvetou ti
po cestě
barvou louží
a ani živáčka
jsi nepotkal,
vrátíš se domů
oslepen vzduchem
a ten
kousíček jara,
co jsi vzal,
ti bude
do příští neděle
koukat z očí.

B L Á T I V Ā

/Slávka Urbánková/

(X.) "TY NEVIS,

co je to strom!
Viděl jsem jed-
nou strom, jak
vyrostl náhodou
uvnitř opuště-
ného domu, ve
skrýši bez oken,
a vydal se na
cestu za svět-
lem.

Tak jako člověk
potřebuje být
zatopen vzdu-
chem a kapr vo-
dou, strom po-
třebuje být za-
topen světlem.
Kořeny je uchy-
cen v zemi a
korunou ve
hvězdách, a tak
je prostředníkem
směny mezi lidmi
a hvězdami.

Ten strom se na-
rodil slepý a
rozvinul upro-
střed tmy své
mocné svalstvo a
vrávoral ode zdi
ke zdi a celé to
tápavé drama o-
tiskl do svého
pokrouceného
těla. Pak náhle
prorazil vikýř
obrácený k slun-
ci a vyrazil
zpríma jako
dřík sloupu a
já s odstupem

dějepisce sledo-
val jeho vítězný
pohyb.

V nádherném kon-
trastu k uzlinám,
které si nadržá-
dal na těle, když
se rozpínal
v rakvi, klidně
se nyní košatil
a přímo napájen
nebem, bohatě ži-
ven bohy, rozklá-
dal své listí
doširoka jako
stůl, prostřený
slunci.

A denně jsem ho
na úsvitu vídal,
jak se od vršku
koruny až k patě
celý probouzí.
Byl totiž plný
ptáků.

A vždycky za
úsvitu začal
ožívat a zpívat,
a když pak vyšlo
slunce, pustil
své bohatství
k nebi jako
starý dobrák
pastýř a až do
večera zůstal
prázdný,
můj strom - dům,
můj strom -

- ZÁMEK..."

(ANTOINE de SAINT-
EXUPÉRY:

CITADELA)

SLOVO VO MANÉVRECH

"Co je to za podivné individuum," ozvalo se z hloučku, blyštícího se zlatem nárameníků, "vždyť nezvedá nohy předepsaným způsobem dle řádu polního, tj. 13 cm od země - a pohleďte, má rozepnutý knoflík u levé kapsy!"

....

Když nastane hodina Č, vopru se vo strom a říkám: "Pěkný si, slunce, ještě trochu nízko, ale hřeješ pěkně," a tráva na mě zvědavě čumí z bláta.

....

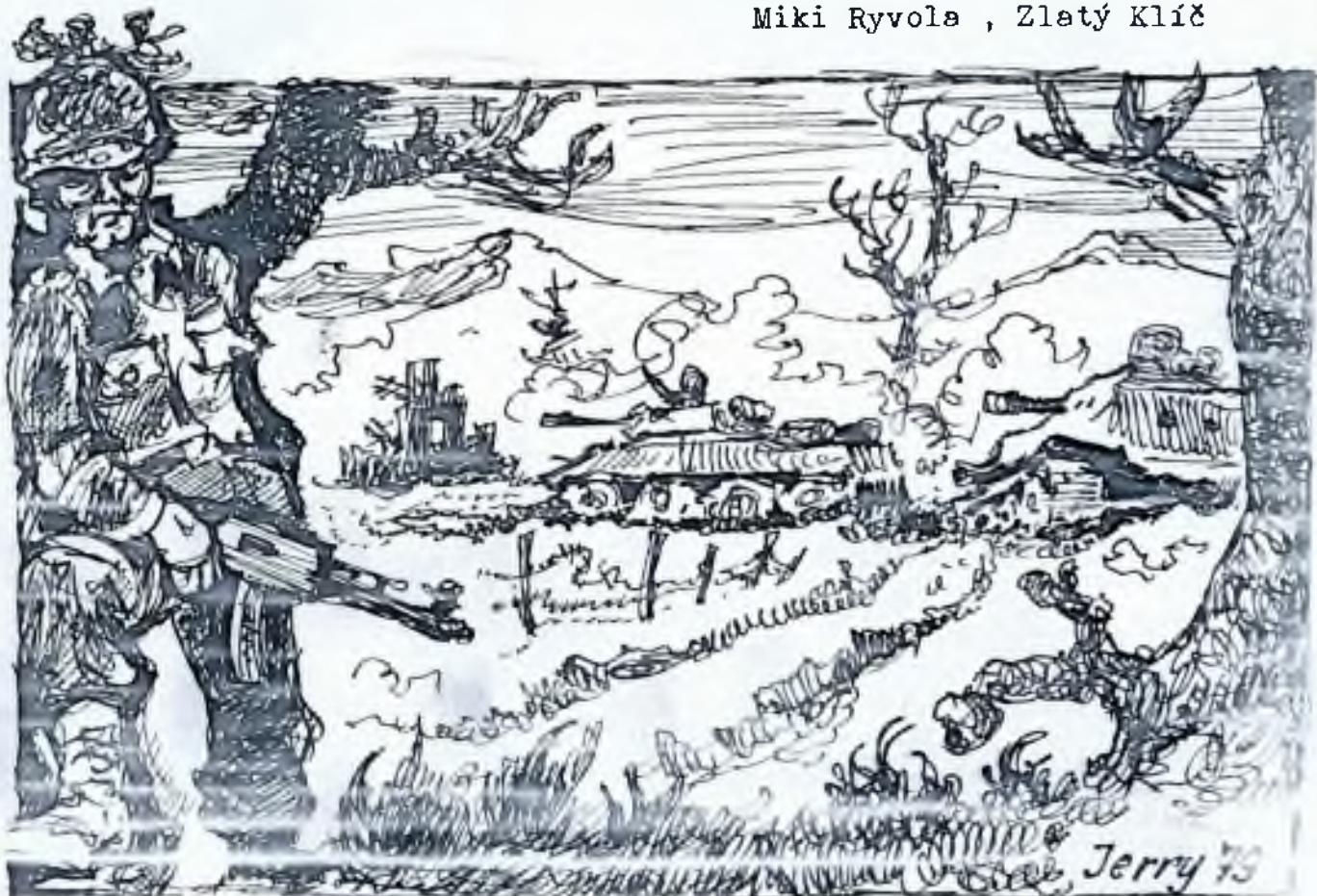
"Pojďte sem, vojíne, upravte se, jak to vyhlížíte - nechápete snad důležitost a význam výcviku?" řekl a pronikavě na mě hledí.

....

Ne, nechápu, proč musím mít zapnutej knoflík u košile, a ani nechci žrát hlínu a polykat prach a dupat po podbělu a zelený trávě, dejte mi pušku, a budu se s ní rejpat v brabeništi, dejte mi dělo, a prochlastám ho s kamarády, dejte mi helmu, a uvařím v ní grog pro všechny. Já nechápu, já prostě nechápu důležitost věci, já nejsem voják tělem i duší.

Až mě jednou pozvete na manévry, kde se bude střílet ze suchejch větvi praskajících v ohni, s raketama z jisker, a bude spousta raněnejch a mrtvejch z tý krásy kolem, sevřený šiky stromů potáhnou jako nejlepší vojsko do útoku na lidskou lhostejnost a bojiště zahalí místo plynu ranní mlha, stoupající z řeky, s šrapnely pýchavek, granáty malin a kulometem datla, až mě pozvete na TYHLE manévry, budu se vrhat do boje v předních řadách, útočit chrabře a vítězit, nad hlavou pak vybuchne atomovka ŠTĚSTÍ a KRÁSY a LÁSKY.

Miki Ryvola , Zlatý Klíč

D A R I N D I Á N Ů

Víte, že brambory jsou darem indiánským? Jejich pravlastí jsou Andy. Divoce rostoucí rostliny se škrobnatými hlízkami zušlechtili andštití Indiáni tak, že se staly základem jejich výživy. Příkladně z nich nejrozličnější jídla a uměli je upravovat jako tzv. "chunos" pro zimní období. "Chunos" byly promrzlé a dokonale usušené brambory, které sloužily též jako platidlo. Indiáni je vyměňovali za semena fazolí a obilky kukuřice u kmenů žijících v nížinách.

Do Evropy se brambory dostaly samozřejmě až po Kolumbově objevení Ameriky. Tráduje se, že je poznali španělští dobyvatelé při vojenské výpravě Gonzala de Quesada /kolem r. 1536/, když vnikli do indiánské vesničky Sorokota. Při prohlídce indiánských obydlí po útěku domorodců našli v opuštěných chatrčích fazole a "moučnaté chutné kořeny", které Indiáni nazývali "papas". Do Španělska se brambory dostaly téměř až po třiceti letech. Byl to dar králi Filipovi II. Král se ovšem o vzácný dar podělil s dalšími mocnými vladaři, především s papežem, jenž přestál právě vážnou chorobu. Jako jídlo dietní prospělo papežově zdraví při rekonvalescenci a papež se stal horlivým šířitelem této pochoutky a léku. Poslal několik hlíz nemocnému kardinálovi do Flander a ten jimi podaroval svého přítele, profesora z Mons. Sevillská nemocnice pak zakoupila v roce 1573 už brambory pro své nemocné.

Brambory byly na evropském kontinentě poprvé pěstovány v zahradě vratislavského lékaře Vavřince Scholtzia r. 1587 a o rok později je vysazuje věhlasný dvorní botanik císaře Maxmiliána Druhého Carolus Clusius, jenž později uvedl brambor ve svém botanickém díle "O vzácných rostlinách" pod názvem "Papas Peruanorum".

Podivuhodnými cestami putovaly brambory ze Španělska a souběžně také z Anglie po ostatních zemích Evropy. Je paradoxní, že Španělsko, na jehož půdě se objevily brambory jako první, bylo jedním z posledních států, které pochopily užitečnost této rostliny. Velmi dlouho se tu brambory pěstovaly jako vzácné cizokrajné rostliny hlavně pro květy. Teprve koncem století se tu a tam předkládaly jako nezvyklá lahůdka při hodokvasech v nejvyšších kruzích. Podávaly se s cukrem, kořeněné, ba i třeba s hořčicí.

Teprve bída a hlad, které zachvátily Evropu během třicetileté války a po ní, napomáhaly k rozšíření brambor jako potraviny pro nejširší vrstvy obyvatel i jako krmiva pro dobytek. Šířily se z několika center. Poměrně brzy byly pěstovány v Itálii, kde se jim říkalo "tartufo" čili lanýže. Odtud se dostaly do Německa, kde se nazývaly "Tartuffel", později Kartoffel. K nám se dostaly pravděpodobně z Braniboru, a proto se jim dostalo jména "branbury - brambory".

Zpočátku byly brambory přijímány vesničany s nedůvěrou, zvláště proto, že bylo jejich pěstování vrchností přísně nařizováno.

Často i vojsko muselo střežit bramborová pole, aby je venkované neničili.

Až si tedy budete pochutnávat na bramborách pečených v popelu ohně, vzpomeňte vděčně indiánského národa a připomeňte si zajímavou historii aklimatizace brambor v Evropě.

Život kolem vody

NA TAHU ORLOVCŮ ŘIČNÍCH

V televizních seriálech z africké přírody jsme měli již několikrát možnost vidět dravce, jejichž obratnost při lovu ryb je tak úžasná, že se divákovi zatají dech. Je to orel jasnoblásý, hnědý dravec s nápadně bílou hlavou a krkem. Je vhodné připomenout, že i v naší přírodě žije rybařící dravec, který si v dovednosti při lovu ryb v ničem nezadá se svým africkým druhem.

Duben a září jsou nejlepší měsíce, kdy se můžeme setkat s orlovcem říčním. Totiž — duben a září bývají nejlepší měsíce k jeho pozorování, ale ta doba už je hůžší pryč. V posledních 20 letech protahujících orlovců tak nápadně ubylo, že stojí za to zamyslet se nad jejich osudem.

V mém rodném kraji na Nepomucku je jen několik nevelkých rybníků a to, co jsme nazývali rekou, byl spíše potok. Přesto mohu orlovce říční pravdivě nazvat ptáky mého dětství. Vidat jsem je každým rokem při jarním tahu nad rybníky Novým, Jednotou, Myslivským i nad malým Borkovským. 1 až 2 orlovce na jaře, 2 až 3 na podzim. Vsať mi také z těch dob zůstal v paměti nezapomenutelný obrázek jejich lovů: veliký a skoro bílý dravec létal zvolna nad vodní hladinou, mocnými záběry perutí měnil směr letu a vyhlížel potravu. Pojednou se zastavil v letu, spustil své veliké pařáty a třepetal se na jednom místě podobně jako poštovník nebo káně. Pak zavřel letky a padal k hladině — nebylo pochyb, spáčil rybu. Na okamžik se úplně ztratil pod vodní hladinou, ale vzápětí se znovu objevil, několika záběry křídla se osvobodil ze zajetí mokrého živu a znovu se vznosil nad hladinou. Jeho útoky byly většinou neúspěšné, jen vzácně se podařilo vidět, že ulovil rybu. Zalétal s ní daleko od rybníka a někde na vysokém stromě se živil.

Ještě v letech 1948—52 jsem často viděl orlovce na Písecku, na rybníčkách u Divčic a u Hluboké. Nyní, když přišly tyto vzpomínky, musím po pravdě doznat, že už jsem v jižních Čechách a vůbec v Čechách nevidel orlovce říčního asi 20 let.

Dvakrát jsem ho dostal do zoo na Hlubokou. V obou případech to byli postižení ptáci s broky na prsou, kteří po několika dnech uhynuli. Někteří „bouchalové“ se na chřáněných orlovčích „vyznamenali“, také v dnešní době protahou orlovci náš

krajinou. Je jich však tak málo, že se pozorování těžko podaří. O něco častěji se ukáží na vodách jižní Moravy, v Čechách jde již o vzácnost.

Kdykoliv jsem měl možnost s vysokých skalních břehů pozorovat klidnou a nebo větrem zčerenou a zvlněnou vodní hladinu, nejlépe na Slapské nebo Orlické údolní nádrži, vždy jsem si vzpomněl na orlovce. Snažil jsem se pochopit tajemství jejich zraku. Jaké to vlastně mají oči, které jim umožní uvidět pod vlnami temný stín, znamenající potravu? Ani nejsilnějším dalekohledem jsem pod vlnami nikdy rybu nezahledl.

Kdo by chtěl vidět orlovce říčního na hnízdišti a pokusit se nahlédnout do intimního života těchto krásných dravců, musí se vydat do zemí našich severních sousedů, NDR nebo Polska. S dobrým průvodcem je možné z dálky, aby se chráněný dravec zbytečně nerušil, uvidět na stromě veliké hnízdo. V jeho blízkosti lze vidět na jatek, později vyušit samici na vejčích a v létě pak vidět obvykle 2 až 3 mláděta, která při spatření rodičů žadají o potravu. Potravu pro samici i mláďata přináší většinou samec. Nejčastěji nese plotiici nebo malou štika.

Orlovec říční obývá pátorské území severní a východní Evropy, Asie i Ameriky. Jen v naší zemi, ležící těsně na hranici jeho areálu, hnízdí. Přesto je však známo v minulém i v našem století několik pokusů o zahnuzdění, naposledy roku 1956 na jižní Moravě. Orlovci se mnohokrát nabízel, že ozdobí naši krajinu svým krásným zjevem. Jejich snaha nebyla přijata.

Důvody snadno zjistíme prohlídkou preparátů v muzejních sbírkách. Většina preparovaných orlovců má totiž zlomené pařáty od chycení do želez. Stačilo nalíčit mrtvou rybu a orlovec se chytil. Za schopnost žít se i mršinou zaplatil životem. Mnoho orlovců bylo postiženo. Přitom je nutně uvést, že o nějaké škodlivosti v rybářství nelze u orlovce říčního při jeho vzácnosti vůbec mluvit. Na jezerech severní Evropy si uloví ryby, které nemají žádný hospodářský význam. U nás by se nejlépe užití na velkých tekách a na údolních nádržích plevelnou rybou. Ani na rybnících nemůže způsobit větší škodu, uloví přednostně nemocnou rybu při hladině, o kterou není nikdy nouze. Párek orlovců by k výchově mláďat sotva spotřeboval víc potravy, než pár čapů bílých. Nevýhodou orlovců je, že rybu uloví veřejně a stejně tak ji nese v pařátech. Čap rybu odnese tajně ve voleti.

Zamrazení vody a zimní pobyt ryb u dna učinily z orlovce říčního ptáka přísně tažného. Jeho zimoviště leží v oblasti Středozemního moře, také až na jih od Sahary. Cesta tahu je dlouhá a zvlášť v oblastech jihoevropských „lovů“ nebezpečná. Kdo nepoznal starost pracovníků přírodních rezervací v NDR o návrat každého orlovce na své hnízdo, nepochopí, jaká škoda vzniká zastížením každého jednotlivého ptáka.

K mému dotazu, proč v ČSSR tak nápadně vymizeli táhnoucí orlovci, mi vysvětlil jeden z předních ornitologů NDR, že se změnil směr jejich tahu. Nyní přejí více táhnou okolo západoevropského pobřeží, kde jsou bezpečnější. Tomuto vysvětlení jsem nemohl uvěřit. Směr tahu není něco, co by si mohli ptáci sami učít. Spíš je možné, že původně táhli orlovci oběma směry, jedni přes pevninu a druzí při pobřeží. Prvních silně ubylo a druzí o něco převaldli.

Přeji každému, kdo dosud neměl to štěstí, aby v přírodě uviděl krásného bílého dravce při lovu ryb, aby se mu to brzy podařilo. A také bych si přál, aby ochrana orlovců byla úspěšnější než dosud a aby se vrátila doba, kdy bylo možné spatřit orlovce říčního každý rok.

Ing. Jiří Andruska

Co teď...

Když nám nafackovali huby, uráželi a řvali na nás pivními hlasy, že jsou tu od toho, aby zavedli slušné chování a udělali pořádek mezi trampy, kteří se umí jen prát, krást, urážet, řvát a chlastat, mlčeli jsme a tiše jsme se káli. Přestali jsme od té doby krást, urážet se mezi sebou i urážet slušné lidi. Předtím jsme chlastali, nyní pili minerální vody. I ty střídme. Neřvali jsme, byli jsme tiší a způsobilí, i když to některým z nás nevonělo, i ti se však ovládli jen v zájmu věci, udělali jsme dokonce víc, než od nás chtěli. Denně jsme se převlékali do sněhobílých košil a pracně žehlili kalhoty. Též kanady jsme vyměnili a naše kroky ztichly v lesknoucích se lakýrkách. Když lesní správa shovívavě dala svolení, kolikrát až do sedmé hodiny večerní jsme hrávali na housle a violy kol ohně z červené slídy. To bylo radosti! Až jednou z lesa vystoupili muži podivného vzezření v podivných zelených oděvech, hřmotili na kytary a zpívali chraptivými hlasy, v kapsách lahve lihovin, obuti v těžké obuvi, na zádech podivné dlouhé vaky. Když nás spatřili, zaraženě ztichli, pak se surově rozesmáli a pak nám nafackovali huby. Co teď, co teď...

MIKI RIVOLA

Vycházel z vesnice a na zádech měl vše, co potřeboval k delšímu pobytu tam nahoře. Spalí vak, igelit, potraviny a zápačky. Těšil se na ten týden, vzdálen od lidí, odkázán sám na sebe, bude se snažit splýnout s přírodou. Bude-li mít štěstí, určitě potká zvěř a tam někde nahoře musí být také starý medvěd se světle hnědým kožichem. Hajný o něm mluvil, avšak kdyby se mu světil, jak rád by ho spatřil, těžko by ho asi vyslyšel.

Stoupal tedy vzhůru a na zádech ho tlačil náklad. Pečlivě zabalený teleobjektiv a množství filmů.

Staré dřevěné domky, jež zdobila spousta červených květin za okny, zůstávaly stále hlouběji v údolí. Hospodyně ho již také přestaly zvědavě pozorovat. Na protějším svahu malá podlouhlá políčka svými barvami připomínala zdeformovanou šachovnici. To světlé bylo obilí, kousek dál zelená řepka či brambory a tam zcela dole spousta žlutých slunečnic. „Že se udrží tady v té výšce“, napadlo ho. Stoupal a objevoval nové proměny krajiny. V záři slunce se díval na kontury sklizeného sena, bylo shrabáno do pravidelných kupek mezi trojhran tyčel, které nahoře vyčnívaly, a někde ještě bylo přikryto plachtou. Stoupal stále výše. Prošel lesem a na myšleně se pozdravil se sekáči. Ochutnal slaninu a povinnou stopičku, odvděčil se sušenkou, a když ležel na čerstvě pokosené trávě na zádech a opíral se o ruce, pozoroval mraky a těšil se na ten týden před sebou. Znovu nahodil krosnu a zamířil neposečenou loukou vzhůru do lesa. Luční kobylky zděšeně uskakovaly a modré zvonky se chvěly. Louka kvelela. Nastal podvečer. Slunce již viselo velice nízko, hluboko dole se páslo stádo krav. Odpočíval.

Těsně před setměním vydloubl malý trs trávy a na ohýnku z chrástí vařil večeři. Snědl obsah konzervy a prázdnou uložil do ohně, rozpálil se a když ji pak zakope, mnohem dřív se rozpadne. Otevřel láhev s vodou, napil se a pomalu, téměř bezmyšlenkovitě ji postavil do trávy. Okamžitě se převrhla a on se zájmem pozoroval poslední kapky mizející v zemi. Uhasil oheň. Ještě před setměním si našel smrček s dlouhými hustými větvemi, které dobře ochrání před případnou nepohodou. Kolem kmínku nebylo žádných děr po drobných hlodavcích, kteří zbytečně znervózňují. Položil igelit, spalí vak a upravil batoh. Kdesi nahoře svítily hvězdy, temnou modří se táhly mlhavé pásy Mléčné dráhy, a tam vedle svítí Velký vůz, kousek dále Cassiopea a Kuřátka. V údolí probliklo světýlko. Stál tam sám a lidé se sešli, aby povečeřeli a porozprávěli. Náhle jedna z hvězd opustila svoji dráhu, překvapen ji pozoroval, padala a padala stále níž a pak již nebyla patrna, změnila se ve stále světlejší

čáru, posléze tmavla až ji nebylo vidět. Hleděl tím směrem stále očiřarován a napadlo ho, že si měl něco přát, vzpomněl si však pozdě.

Bylo to slunce a klid co jej ráno vzbudilo. Posnídal a rozhodl se pokračovat ještě dál, vzhůru, do hlubokého lesa na obzoru, nad nímž se táhl hřeben polonin a několik skal; věděl, jak je nepravděpodobné tam vysněného medvěda najít, ví, že ten zmizí dřív, než vůbec bude mít možnost jej spatřit. Přesto šel, věřil ve své štěstí. I vodu tam někde určitě najde.

Najít vodu

RICHARD GRÉGR

Zavázal krosnu a otočil se. Po louce, chvillemi ukusujíc trávu, šla proti němu zvolna laň. Stál bez hnutí, snažil se namatrat fotoaparát, a ona zvolna přeskakovala po srovnání předních na zadní a chvillemi pozorovala okolí. Její hnědé boky se chvěly.

Stanula a vztyčila hlavu. Jistila něco nepřírozeného. Volným klusem pak zmizela v lese a bílý zadeček poskakoval nad zelenou trávou. Nad lesem zakřičelo káně.

Procházel roklínami, les voněl a den dýchal horkým dechem. Ve vzduchu rozprávěly mouchy a mihotaly se drobné nepatrné mušky, patrně jenom svým třpytem. Kdesi dole tekly potůčky a řeky, určitě zde tedy musí někde být studánky. „Vždyť ty stromy také pijí“, říkal si. Nedokázal ji však najít, nevěděl, kde se skrývá. Vše bylo vysušeno a čím stoupal výš, tím přibývalo kament a trsy trávy byly žlutší. „Dolů sejdu až nakonec,“ dušoval se. Bylo však období

letních vedřin a všechna voda, která přišla před časem z nebes, stékala po skalách, po travách i po stromech a vše se svými kořeny snažilo co nejlépe ji zadržet. Co se nepotřebobvalo, to se vsakovalo a buď bylo po delší době opět využito, nebo se objevilo dole v údolí ve studánkách a potocích.

Těsně před polednem procházel hájkem. Náhle přes cestu přešel mohutný býk, zastavil se, otočil hlavu a hleděl na něho. „Nesmím uhnout očima“ a minutu se tak navzájem pozorovali. Viděl jeho studené oči i pohled, mouchy kolem poletovaly, býk je odháněl ocasem. Pak býk pooděšel a on, nedávaje najevo svůj strach, krácel dál. Věděl, že prochází stádečkem býků, stáli za stromy a bez jediného pohybu jej pozorovali. Scházel k lesu, když se to stalo. Jeden z býků zabučel, ostatní se přidali, zdvihli ocase a běželi za ním. „Neztratit hlavu!“ Namířil do lesa a na nejbližší strom. Zmizel jim z očí a vše se uklidnilo. Nemohl vědět, že lesníci, kteří si svoje býky dávali přes léto na pastvu pod poloninu, jim občas nosí sůl.

Navečer překročil hřeben a scházel opět k pásmu lesa, žíznivý a unavený, celý den bez vody. S nadějí sestupoval loukou. Nenajde-li studánku, musí ztraťt dolů, k potoku do údolí. Byl již unaven. Jazykem si přejížděl po popraskaných a vysušených rtech. Popruhy krosny ho řezaly a nedal-li pozor, noha mu sjela po trsu trávy a lehce zakopla o druhou. Již dávno sestoupil do lesa a náhle pocítil pod nohama měkkčt půdu; ušel dva kroky a věděl, že jehličt počtá lehouchce bobtnat. Pak z dálky, po levé ruce, kdesi dole, zaslechl jemný klokotavý zvuk. Znal ten hlas, to voda tak mluví, když přes kamínky a po dřevech pospíchá dolů do údolí. Objevovala se svěží, zelená a vysoká tráva, jejíž stvolý se opět ohýbaly k zemi, a byly tu kapradiny a chlad.

Náhle jakýsi šramot. Pod nohama se mu cosi hrabalo a pak to poskočilo. Lehl se. Žába, obrovská ropucha, pouřt svoje oči a vystrašena hledí, kdo ji vyrušil. Pak se převálř o pár kroků dál a rázem strne. Prodřal se a krácel volně a věděl co najde a věřil v dny přístí. A když se skláněl nad tůňkou a sebe spatřil mezi napadaným jehličtím, poklekl i s krosnou na zádech, neboť její váhu již dávno necítil, a tam, kde se z tůňky stával potůček, přesně v těch místech — aby ji neznečistil — pil. Pil pomalu a dlouze a voda mu dělala dobře. Potom naplnil vodou láhev, pečlivě, přepečlivě ji uzavřel, uložil a osvěžen pomalu stoupal vzhůru, aby opět našel svůj smrček. Stoupal volně a jako by v zamyšlení. V sešeřené dálce se páslo několik srn a nad lesem plula poštolka. Věřil, že je stejné krve.

(Ilustrace: I. Svoboda)

Píseň tuláku

Když jaro promluví, tak každéj ho bo ví, že
 rád chodiva za sluncem, když šlape si to dál, jak na taneční bál, pro
 ptáky baravný zavoni zem. Když v údolí sa rosa v trávě probu-
 dí, tak jako moje celta červá - á - á, pak vezmu banjo svý, který je
 dál kamarád, to moje malý slunce plachový...

Já taky zavolám na pardy k planinám
 a s nima poletím jako ten pták
 pro jaro na stráních, pro horkéj divčí smích,
 je těžký neplakat, nezapomínat.

To všechno má svůj řád,
 i mně se může klidně stát,
 že zahodím a ztratím tu svou zem,
 kdo by mi ji chtěl brát,
 tu vůni ze zahrady
 a z lesů - může bejt jen nepřítel!

Když jaro zavolá, tak každý ho bo zna
 ty sny, eo se mu stále vrací,
 a taž bílej sních, jde voda v potociích
 a zase všechno dejeha nám nadějí.

Má cesta ubíhá,
 jako stín jdu noei vstříc
 a prachem moje stopa zapadá,
 má píseň koviiva
 na akordy mollový,
 a není vůbec smutná - to se zdá...

A není vůbec smutná - to se zdá!

Zdravit či nezdravit ?

Nemám v úmyslu dělat ze vzájemného zdravení, z toho pouhého pronesení AHOJ nějaký problém. Ale když se na vandrech potkávám s některými trampa, je mi až trapně, když mi na můj přátelský pozdrav neodpoví. To si potom připadám, jako bych do trampské rodiny vůbec nepatřil. Utěšuje mě jedině vědomí, že nemusí spadat do trampského národa právě tihle pocestní. Mám dojem, že mnohým jde o to, kdo má pozdravit první.

"Já jsem starší, přece nebudu zdravit první". "Dyť je to zelenáč," a mnoho jiných odpovědí jsem dostal, když mi tázaný odpověděl na mou otázku, proč nepozdravil toho druhého. Nevím - ale pokud se pamatuji, tak moje osobnost ještě nikdy neutrpěla tím, že jsem pozdravil očividně mladšího nebo "menšího trampa". Je fakt, že mladší má zdravit staršího, méně zkušený zkušenějšího, zrovna tak jako vážený tramp se zdraví první. Ale tady jde právě o to, že leckterý trempíř si myslí, že právě on je starší, že právě on je zkušenější, a očekává pozdravení. A jeho hrdost "správného" trampa mu nedovolí, aby zdravil on. Přece nebude zdravit kdejakého "takytrampa" !

Jak to asi zapůsobí na starého veterána, když při toulce přírodou potká "ty mladé" a oni okolo jeho, možná půlstoletí, trampování, přejdou bez povšimnutí, pochopí jistě každý solidní člověk. Vždyť to prosté AHOJ je to nejmenší, čím mohu kamarádovi dát najevo své přátelství, svou úctu nebo uznání. A kdoví, jestli se ti u kamaráda svým přátelským pozdravem nepodaří rozehnat případný smutek, vzbudit radost či potěšení. A nebude to zároveň radost i pro tebe?!

Tak nezapomeň! Kamarádský pozdrav při setkání se ještě nikdy nikoho neponížil ani nepovýšil. Je to jen slušnost a zároveň nejmenší důkaz přátelství, jaký můžeš dát. A H O J !

R.Š.

Indiáni u soudu

»Američtí Indiáni již nehojnají na válečné stezce, ale před soudy.« píše švýcarský list NEUE ZÜRCHER ZEITUNG. V USA nyní probíhá na 80 procesů, v nichž Indiáni požadují navrácení či zabezpečení svých starých práv, od práva rybolovu na západním pobřeží po vlastnictví půdy na pobřeží východním. K největším patří proces, v němž Indiáni z kmenů Penobscot a Passamaquoddy žijící ve státě Maine požadovali navrácení 4,8 miliónu hektarů půdy v odhadní hodnotě 25 miliard dolarů, což jsou dvě třetiny státu Maine. Vycházeli přitom ze zákona z roku 1790, podle něhož je koupě indiánské půdy neplatná, neschválí li ji Kongres. Po dlouhých rozepřích vymyslela federální vláda USA řešení: tyto dva kmeny dostanou odškodné ve výši 37 miliónů dolarů. V praxi tento částkou ovšem nebudou disponovat Indiáni, ale ministerstvo vnitra a vláda státu Maine, která si do svého »dluhu Indiánům« může započítat subvence vynakládané každoročně na oba tyto kmeny a nemusí tedy v podstatě platit nic. Podobným způsobem byly »vyřešeny« také požadavky Indiánů z kmene Narragansett ze státu Rhode Island a kmenů Oneida, Mohawk a Seneca ve státě New York.

V USA žije asi 800 000 Indiánů, kteří jsou roztrženi do 226 kmenů s odlišným jazykem a kulturou. V rezervacích žije dosud asi 500 000 Indiánů. Roztržitost značně oslabuje postavení amerických Indiánů, uzavírá list Neue Zürcher Zeitung.

Indiánské tance přitahují mnoho turistů. Pro tuto atrakci neztrácela Amerika o Indiány docela zájem. Jinak ale trpí Indiáni bla-

dem, jejich průměrný věk je oproti celkovému nižší a šedesát procent dětí nemůže chodit do školy.

„Pane dráha, je tohle vlak na Písek?“
„Ne, na páru!“

Utíká naše srdce

Silnice je rovná bílá rána nožem
v koruně stromů měsíční stříbro se šepčí
pod noční oblohou voní tulácké lože
pod noční oblohou spíme podobní zvěři

Noc se tiše a pomalu nad lesem sklání
silnice se zařízla do její hrudi
noc nás líbá chladnou a hvězdnatou dlaní
zeleným polibkem dlouze nás ve tváři studí

Utíká naše srdce silnice do dálky prchá
ztroskotané touhy neklid objímá
za lesem leží město páchnoucí mrcha
hvězdy se na nás dívají lesklýma očima

Géza Včelička

Život kolem vody

KDE ZPÍVÁ SKOREC

Z ptaků, kteří doprovázejí rybáře na cestách za pstruky a lipány, je nepochybně nejvernejším druhem skorec vodní. Mezi mnoha podivuhodnými vlastnostmi tohoto zvláštního obyvatele čistých horských poloků a řek má velký význam věrnost.

Skorec je věrný místu, kde žije a nikdy ho neopouští. Pár skorců má svůj revír, dlouhý několik set metrů nebo i více než jeden kilometr. Svůj úsek si před jinými skorci úporně hájí. Jedině tuhé mrazy mohou dočasně skorce přinutit, aby se ze svého revíru vzdálili. Kroužkováním se stálou skorců prokázala jako jejich typická vlastnost.

Skorec je věrný také svému rodnému vodnímu živlu. Voda životelka je mu spolehlivým celoročním zdrojem potravy. Učinila z něho ptáka bez stěhovavého pudu a také bez schopnosti sbírat potravu na suché zemi.

Jako mívá rybář své oblíbené místo na řece, může je mít i pár skorců. Jsou to věrností stále tíž dva ptáci.

Pozorování skorců je nevyčerpatelným zdrojem krásných zážitků. Postavou i chováním připomínají skorci strážníka, velkého jako špaček. V přírodě většinou napřed zahlédneme velikou bílou náprsenku a teprve potom celé tmavě hnědé skorce. V peřejích vody sedávají skorci na kamenech, pocukávají ocásky anebo prudce přeletují nad vodním tokem. V letu na sebe často upozorní proužkatým písknutím. Let skorce má v sobě něco z letu kolibříků. Mávání křídel je prudké, zatímco tělo se nese, jako by plulo nad vodou.

Největší pozoruhodností skorců je jejich způsob lovu. Žádný z našich pěvců nedosáhl tak dokonalého při-způsobení vodnímu živlu. Žádná peřej ani nejprudší horská voda není pro skorce ztracena. S jistotou, která nám často připadá jako nemístný ha-

zard, vchne skorec do vodních peřejí a za chvíli se opět objeví. Je však suchý — to je další specialita tohoto potápěče. Jeho bustého a dokonce namastěného perí se totiž voda vůbec nedotkne.

Pobíhání zcela ponaučeného ptáka po dně vody je další zvláštností, kterou v našem ptáčím světě ovládají pouze skorci. Na první pohled by se skoro zdálo, že se skorcům podařilo vedle mnoha jiných přírodních pravidel přelstít i Archimédův zákon, ale není tomu tak.

Tajemství, které ukryvá proud vody za každým ponořeným skorcem, se neodhaluje snadno. Jen vzácně se podaří najít v přírodě vhodné pozorovací podmínky, které umožní nahlédnout za skorcem až pod vodu. Sám jsem se o to pokusil před lety na Sumavě. Skorců tam žilo mnoho a svítili vždy ráno svými bílými náprsenkami v proudu Otavy. Vidět je pod hladinou řeky však nebylo mož-

Skorec vodní.

ně. Teprve náhoda mi pomohla najít skorce, který lovil na jednom z potoků přímo pod dřevěným mostem. Stačilo upravit štrbinu mezi kuláči, lehnout si na můstek a přikrýt hlavu kabátem — pozorovatelná byla hoto-vá. Pod můstkem osvětlovalo slunce hnědou vodu a žlutý písek. Skorec mne ani nenechal dlouho čekat. Přiletěl, lovil a předvedl ze svého potápěčského umění víc, než jsem očekával. Opravdu běhal po dně, ale také pod hladinou plaval. Pomáhal si roztaženými křídly, doslevo jimi mával pod vodou, kormidloval ocasní bity a snadno uplavá vzdálenost několika metrů.

Vztlaku vody, který většina potápivých ptáků překonává pohybem nohou, se skorec brání pohybem křídel a drápek. Dovede se jimi u dna podržet. Zábáčkem přitom rychle sbírá potravu. Skorci dovedou hledat drobné vodní živočichy i pod kameny a přichycené odplupovat z kamenů.

Zpěv skorce nemůžeme měřit s mistrovskými zpěváckými výkony pěnie nebo drozdů. Jeho písnička je skromnější, avšak melodická a příjemná. Ze známých ptáčích hlasů se nejvíce podobá zpěvu skorcovy příbuzného, strážníka.

Na jaře a v létě se někdy podaří nahlédnout do rodinného života skorců. Skorci hnízdí dvakrát ročně. Stavějí si velké kulovité hnízdo z mechu a vodních rostlin, sebraných pod vodní hladinou. Hnízdo bývá nečastěji ukryto pod mosty, v kamenných zdech nebo mezi kořeny stromů. Někteří si pro své hnízdo najdou místo v konstrukci jezů a proletují k němu proudem padající vody. Na omylem tohoto podivného a typicky skorčího chování je možné uvést, že jezy jsou na řece často nejlepším místem, kde se dá hnízdo postavit. Vábi skorce podobně, jako budka přivábí špačka. Skorci navíc místa pod jezy dobře znají, protože tam, zvláště v zimě, pravidelně sbírají potravu.

Mláďata jsou krmena tři týdny a po vyvedení z hnízda se hned seznamují s vodou. Brzo musí opustit revír svých rodičů a najít si svůj vlastní, kde pak prožijí celý život ptáčímho potápěče.

Stálou na jednom místě působí, že se téměř nemísí populace skorců z různých horstev. To vedlo k tomu, že skorci vytvářejí v Evropě a Asii asi 14 různých ras.

Skorec vodního můžeme výstižně nazvat ptákem pstruhových vod. Je součástí té části přírody, které si pro její horskou romantiku a neporušenou čistotu nejvíce vážíme. JA

SONG POSLEDNÍHO VAGONU

Podél vlaku se bral mládenec v trampském, s nádherně vlnitou hřívou plavých vlasů, která mu sahala pod lopatky a při chůzi se pěkně nadnášela. Vlasatec zalezl do posledního patráku. Tam na široké plošině se sešla pestrá společnost. V jednom rohu se tři trampové prali o ruličku dropsu, ve druhém vedla perta horolezců na objemných barevných rancích odborné řeči. Tramp vlasatec se usadil ke svému béglu na schody, podezřívavě se rozhlédl a řekl: "Kde mám psa?"

"Tady!" píplo pod schody. Jedna písačka přestala muchlat chlupatý uzlíček, ten zhupnul na podlahu a stal se z něj čilý ucouraný pejsek. Pes přicupital k pánovi, oddaně mu položil hlavu na koleno a šťastně vyplázl jazyk. Tramp ho laskavě pošimrel mezi ušima. Potom si přitěhl blíž žracák a počal rozkládat půlku chleba, paštiku, otvírák a nůž, umně vyrobený z bajonetu. Otevřel paštiku, ukrojil chleba a počal mazat. Tři trampové se přestali prát a hladově civěli na jeho ruce.

Vlasatec to zpozoroval, odevzdaně namazal tři chleby a kamarádi se na ně vrhli jak smečka vlků. Hostinu sledovali i horolezci a zdálo se, že zneklidněli. Ale vlasatec mazal dál, dokud stačil chleba, a když poslal do jejich hloučku několik krajíců, spokojil se sám suchou patkou.

Mezitím vlak vytrvale ujížděl k severu. Za okny se míhala zoufale jednotvárná rovina, pole s cibulí a dlouho páchla chemická továrna. Jedinou vzpruhou kromě paštikové seance byl neviditelný kytarista, který shora patráku třískal do strun a velmi necvičeným hlasem zpíval: "Vodjíždím a za sebou mám babí léto,
vodjíždím a barvy sbírám do vočí,
vodjíždím a vůbec nevím, k čemu je to,
vodjíždím a nikdo se nevotočí..."

Nicméně rámus kytary a vlaku vléval do žil bujnou krev, na okno ťukaly dálky a všem bylo báječně.

Ve Všetatech se rozletěly dveře a ozval se hlas: "Lez, Džony! Zdá se, že jsme ve správném vagóně!"

Nastoupili dva trampové. Jejich výstroj ostnatě tuto skutečnost vrískala na kilometry. Složili se do volného kouta za cinkotu lžic, vrzání popruhů a řinčení pánví.

Vlak se rozjel a oba operetní trampové se vyzývavě rozhlíželi kolem. Ti tři s dropsem teď seděli tiše a tvářili se, jakoby ty cinkavé ani neviděli. Podobně se tvářil vlasatec. Jeho pejsek cítil ve vzduchu napětí a ostražitě se procházel územím nikoho ve středu plošiny. Džony ho chvíli s úšklebkem pozoroval a pak, huhlaje něco o karbanátkách, natáhl ruku a chtěl si ho přitáhnout blíž. Pejsek uskočil. Džony svůj pokus opakoval a pejsek ho rafnul do rukávu. Zaječel a kopl psíka do boku.

"Co mi kopeš do psa, vole?" vyletěl vlasatec.

"Abych si nekop do tebe, ty s těma loknama!" odpověděl Džony.

Najednou byli oba i s druhým cinkavcem v jednom chumlu. Z něho se vynořil Džony. Přidržel si o hlavu menšího vlasatce za krk a hulákal: "To si vyřídíme ve stanici. Hned puďeš se mnou ven!"

Dropsovi trampové se už už chystali solidárně vystartovat na plošinu, když se mezi horolezci začalo něco dít.

Seděla tam těžká neforemná hrouda sádla. Hrouda měla velkou hlavu, byla oblečená v červenou sílonovou bundu, plnou záhybů, a skrčena v koutku spokojeně požírala krajíc s paštikou. Po Džonyho křiku lítostivě odevzdala chleba sousedovi a počala vstávat. Vstávání se dělo pomalu, trvalo snad pět vteřin, a ta chvílka stačila, aby tři trampové s ruličkou dropsu otevřeli pusy.

Postupně se tlustá koule začala prodlužovat a rozšiřovat. Záhyby bundy se vyplnily k prasknutí, najednou z hroudy vyrostla ramena, hlava se už nezdála veliká, sádlo bylo pryč a místo něho jen samé svaly a svaly, obrovské ruce a dunivý krok.

Hora v sílonové bundě se dokolébala k vetřelcům, kteří už postřehli nebezpečí a vlasatce pustili.

"Tak puďem ven, co?" zaskřehotala hora a popadla Džonyho za límec. Přitáhla ho k sobě tak prudce, že knoflíčky nevydržely a třeskly někde na podlaze. Stejně zručně si hora přitáhla i toho druhého, tukla jejich hlavami o sebe, až to zadunělo a zase zaskřehotala: "Jako v kovbojce, co?"

Džony začal skučet a ten druhý kvílet. Vlak právě zastavil v malé stanici, někdo otevřel dveře a horolezec vystrčil své oběti ven. Ochotné ruce za nimi vyházely usárny, hora zašoupla dveře a vlak se rozjel. Ještě chvílku bylo slyšet Džonyho řev.

"Abuďe klid!" řekla spokojeně hora a vracela se ke krajíci.

"Tak dík," řekl vlasatec drsným hlasem, aby zakryl pohnutí i zděšení z toho, co právě viděl.

Bylo po všem. V koutě se tři trampové pustili do rvačky o poslední drops, holky pod schodama muchlaly psíka - hrdinu, hora svalů dál požírala chleba s paštikou a něco skřehotala sousedovi a neviditelný kytarista vyčerpával repertoár a zase vodjížděl, vodjížděl, vodjížděl...

K a v ě e

Hudba a orig.

text:

tradicional

Vítr

Česky text: REŠETLÁK

(BURY ME BENEATH THE WILLOW)

$J = 80$

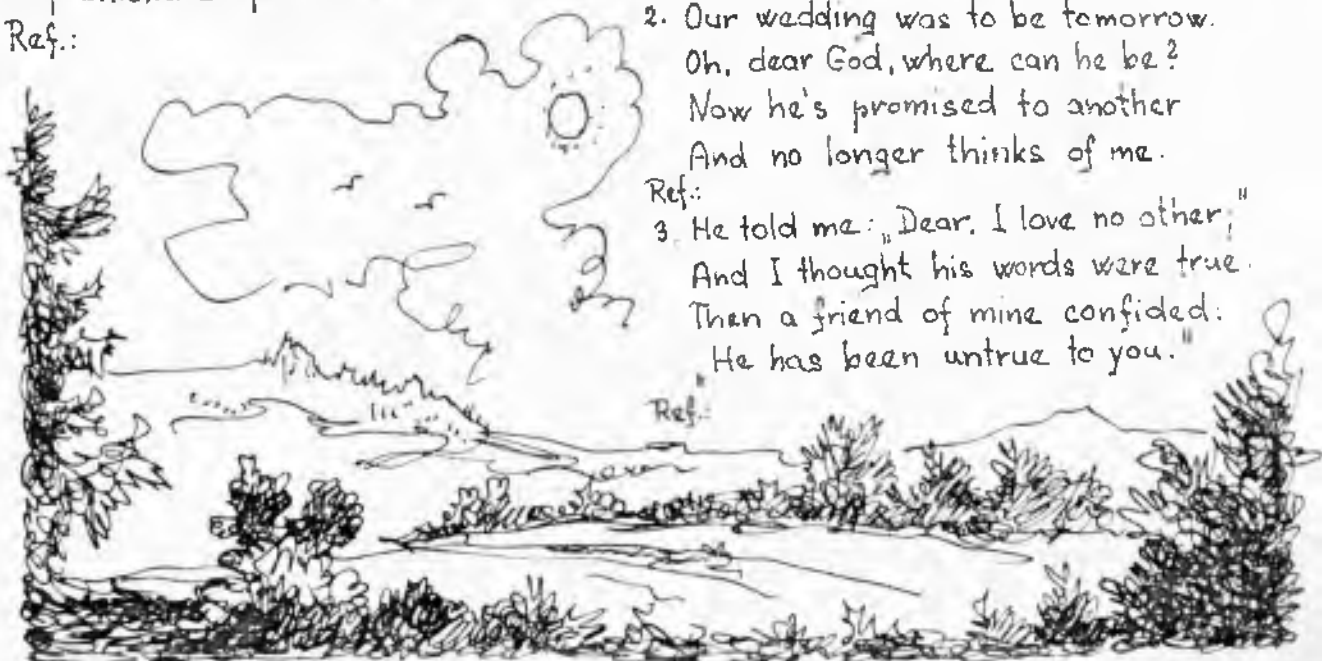
1. Zpíval ví-tr, že všem kráskám sám Bůh jednou požeh - ná,
zpíval ví - tr, že všem kráskám slunce jednou zapa - dá!
Refrain: Vítr vstává s pousmáním, z dálky přichází až k nám,
ráno máva sladkým vářím, stíny stromů kolé - ba!

2. Chvíli vítr táhne krajem,
sny i ptáky dohoni,
zpívá písně, stěbly hraje
a květiny rozvoni...

Ref.:

3. Bílý mráček a skřivánek
v náruči se pohoupá,
když přilétá jarní vánek,
písnička se poslouchá...

Ref.:

1. My heart is sad and I am lonely,
Thinking of the one I love.
Still I hope some day I'll see him,
When we reach that land a boy.

Ref.: So bury me beneath the willow;
'Neath the weeping willow tree;
And when he knows where I am sleeping,
Then perhaps he'll weep for me.

2. Our wedding was to be tomorrow.
Oh, dear God, where can he be?
Now he's promised to another
And no longer thinks of me.

Ref.:
3. He told me: "Dear, I love no other,"
And I thought his words were true.
Then a friend of mine confided:
He has been untrue to you."

Ref.:

TAKOVÝ SAMOTÁŘ

Byl to takový samotář, o kterém nikdo nic nevěděl. A jestli o něm někdo něco věděl, tak to bylo jenom to, že na každém vandru stavěl stan. Ať svítilo slunce, nebo bylo zataženo. Vždycky sotva přišel na camp, našel nejprve suché, rovné místo, spíše na vyvýšenině než v dolíku a začal se rozbalovat. Jako první vybalil dvě sluncem vybělené, kdysi maskované celt, ze kterých už dávno vítr svál a voda smyla veškerou novotu, potom ještě silný provaz a ozbrojen sekerou zmizel v lese. Nikdy tam nebyl dlouho, ale co toho vždycky přinesl... dříví na oheň, tyče na stan, třeba houby a nejjednou také nějaké to divně kroucené dřevo, které potom vozil přivázané na torně domů.

Osekal kolíky, ty tyče svázal na jednom konci provazem, vytyčil z celt základní čtverec a než se mnohý stačil po campu jen rozhlédnout, stan stál. Někdy jsem také zaslechl posměšky na toho trempíře a jeho stan. "Co jsi za čundráka, když spíš ve stanu a ještě k tomu ve spacáku? Pravej čundrák má jenom deku nebo celtu a spí u ohně pod širákem!"

To je pravda - nikdy jsem ho neviděl spát pod širákem.

Uběhla léta, než jsem ho zase potkal. Seděl před známým stanem, v divně zakrouceném dříví se přehraboval malý capart a u ohně vařila dívka. Když mě spatřil, vstal, podal mi ruku a pozval k ohni. Moc toho nenamluvil, zrovna tak, jako dřív...

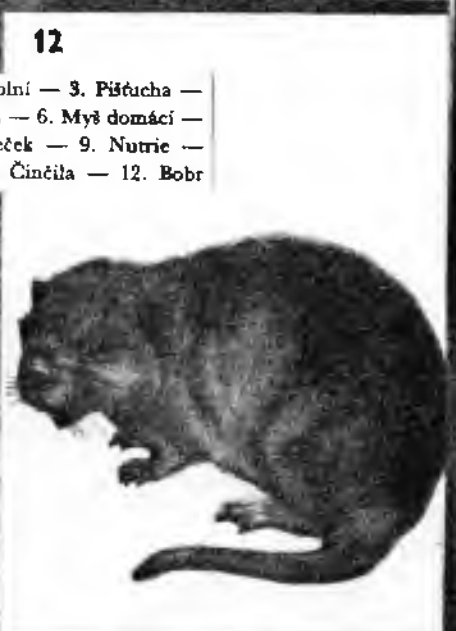
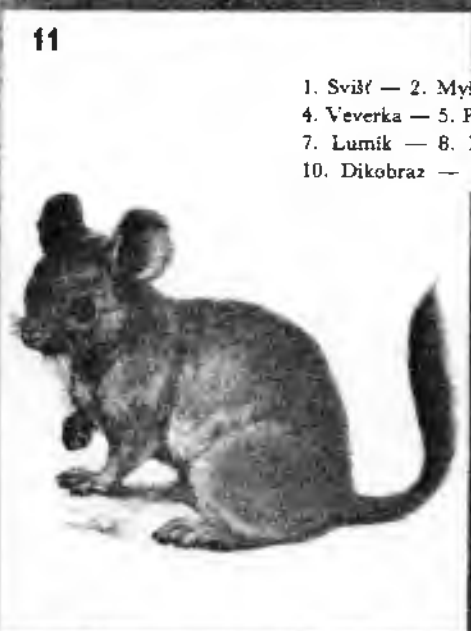
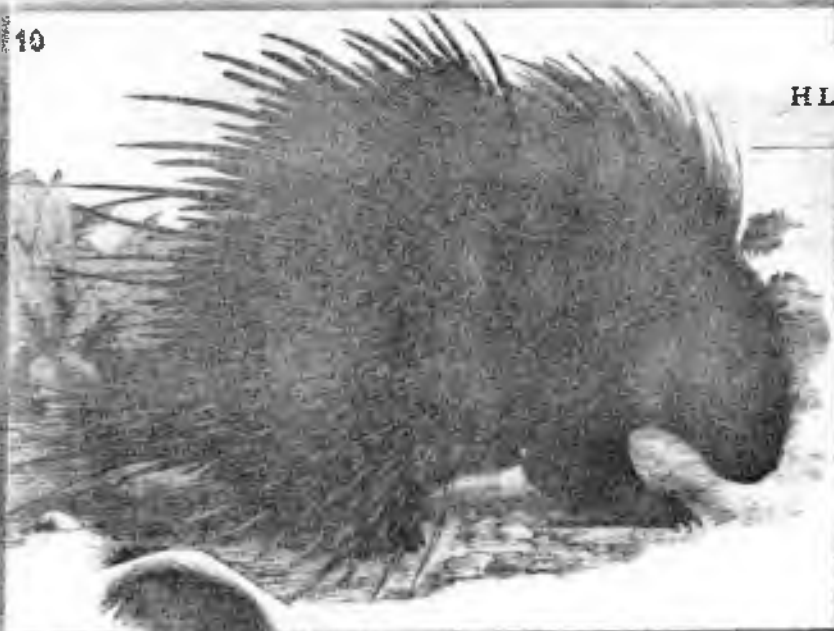
Už prý sám na vandry nejedí, ale pořád staví stan a jestli náhodou nevím o nových celtách a kam teď jezdí všechny ty staré, známé tváře. A přitom se usmál, snad si vzpomněl na doby, kdy se mu posmívali, co je za čundráka.

Raději jsem se zvedl, abych mu nemusel říkat, že už žádný z nich nejedí.

-mg-

HLODAVCI

1. Svišť — 2. Mýš polní — 3. Píšťucha —
4. Veverka — 5. Pích — 6. Mýš domácí —
7. Lumik — 8. Křeček — 9. Nutrie —
10. Dikobraz — 11. Činčila — 12. Bobr

černobílý BOJ

1619 – V srpnu vylodila holandská fregata v Jamestownu (Virginie) dvacet černochů. Tak začala miniace, která za 200 let přivedla do anglických držav v Severní Americe, zemi indiánů, milión černochů pochycených na africkém pobřeží. Tito černochi měli zákonné postavení otroků (ve Virginii od roku 1661). Průměrná cena otroka na americkém trhu se zvyšovala ze 200 dolarů v roce 1800 na 1800 dolarů v roce 1860. Tito pokřtění, v nevědomosti a ngramotnosti udržovaní černochi, vstavení na plantážích amerického Jihu neustále bičí, však přesto dokázali zorganizovat do konce 18. století přes 25 větších povstání, včetně povstání v New Yorku v letech 1712 a 1741.

1783 – Podepsáním Versailleské smlouvy končí válka za nezávislost. Američi kolonisté založili Spojené státy a vyhlásili (v roce 1787) ústavu, která výslovně uznávala otroctví (článek 4. odst. 2).

1808 – Federální zákon zakázal obchod s otroky. Jižní kolonisté organizovali tajný obchod s otroky a věnovali se intenzivnímu „chovu“ otroků.

1831 – Černý kazatel Nat Turner a asi 50 spiklenců zabilo 21. srpna na bálchách v Southamptonu (Virginie). Než je místní policie zajala a popravila, zabil asi 60 bělochů. Další povstání: povstání bílého idealisty Jamese Browna, který chtěl rozpoutat „válku za osvobození černochů“ a 16. října 1859 se s hroty svých stoupenců zmocnil federální zbrojnice v Harper's Ferry. Vojsko, jež velitel plukovník Lee, budoucí velitel armády Jihu, zautočilo na zbrojnicu. James Brown byl raněn, zabit, souzen a oběšen.

ZRUŠENÍ OTROCTVÍ A SEGREGACE

1833 – Ve Philadelphii byla založena Americká společenost, proti otrokářství.

1852 – Pani Harriet Beecher Stoweová vydala „Chaloupku strýčka Toma“. Celých čtyřicet let, která předcházela občanské válce, jezdili příslušníci hnutí za zrušení otroctví po celé zemi; na Jihu se s nimi často zle nakládalo. Společně s černochy (zejména s „osvobozenými otroky“ – v roce 1860 jich bylo 500 000) organizovali „podzemní železnici“, která dopravovala na Sever otroky přechající z Jihu. V letech 1830–1860 jich prchlo 100 000 a jižně tak přišli o 30 miliónů dolarů.

1857 – 6. května vydal Nejvyšší soud tento výnos: Černoch není občanem ve smyslu ústavy.

1860 – 6. listopadu byl zvolen prezidentem Spojených států odpůrce otrokářství Abraham Lincoln, představitel průmyslových severních států, které se postavily proti zemědělskému a otrokářskému Jihu.

1861 – 12. dubna začala občanská válka Severu proti Jihu.

1863 – 1. ledna vyhlásil Lincoln osvobození černých otroků ve vzbouřeneckých státech Konfederace a přiznal jim právo vstoupit do armády Unie: v jejich řadách bojovalo 186 000 černochů; 68 000 černochů bylo zabito nebo raněno.

1865 – 9. dubna kapitulovala armáda Jižních států a občanská válka skončila. Osvobození otroků vyvolalo výbuch radosti na „jižních“ plantážích a černochi z nich hromadně odcházeli. Neměli však ani půdu, ani peníze a brzy se vrátili – ještě hladovější a zbídačenější. „Jižní“ běloši zavedli různá „obránná“ opatření: – novou formu hospodářských vztahů, „podílnictví na sklizni“, jakýsi druh pachtovního, které černochy znovu připoutalo k plantážím; – represivní zákony proti bývalým otrokům (např. mlad zákon o tuláctví); – tajné společnosti, které měly černochy zastrážovat: Kluksklan, Rytíře bílé komélie.

1867 – Březen: Podle rozhodnutí Kongresu obsadila vojska Unie jižní státy, aby zabránila sabotáži osvobozovacích opatření. Za vojsky přicházeli „nosiči kobereců“ (nazvaní tak proto, že většinou měli cestovní vaky z kobercoviny), občané ze Severu, pilulákni snadným ziskem, ale také agenti Lincolnovy Republikánské strany.

1875 – Byl vydán federální zákon proti každé formě segregace na veřejných místech a ve veřejných podnikách.

1877 – Konec okupace Jihu. Běloši zde začali obnovovat svou nadvládu, vyžadovali Černochy ze správy, zbavovali je zákonnými prostředky volebního práva (aby směl volit, musil člověk mít určitý majetek, platit daně, umět číst a psát, znát ústavu, pravidelně pracovat...). Tato obnovení moci bělochů vyvolalo v roce 1879 mezi Černochy podniknu: 30 000 Černochů prchlo do Kansasu.

1883 – Nejvyšší soud vyhlásil zákon proti segregaci z roku 1875 za „neústavní“. Jižní státy toho využily a urychleně vydaly zákony, které zaváděly segregaci v nemocnicích, ve školách, v dopravě, v kostelech a divadlech. Tyto zákony zůstaly v platnosti až do období 1954–1960.

1896 – Nejvyšší soud potvrdil segregaci.

1905 – Červen: V Niagara-Falls – a v roce 1906 v Harper's Ferry – se sešlo 25 černých intelektuálů. Vydali prohlášení, v němž se říkali: „Jste rozhodnutí nikdy se neztíci ani nejmenšího ze svých lidských práv.“

1908 – Srpen: Rasové bouře ve Springfieldu (Illinois). Černoši byli lynčováni několik metrů od Lincolnova rodného domu (v roce 1968 bylo lynčováno 93 Černochů).

1909 – V New Yorku bylo založeno Národní sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva (NAACP), které sdružuje bílé liberály a černošské intelektuály. Národní sdružení pro povznesení barevného obyvatelstva bojuje za rasovou integraci hlavně v oblasti práva. (Dnes je předsedou sdružení Roy Wilkins.)

1910 – Založení Národní městské ligy, organizace černé buržoazie, která se zabývá začleňováním svých příslušníků do hospodářství a administrativy. V roce 1967 je předsedou ligy Whitney M. Young ml.

1915 – Vstup Ameriky do války vyvolal mezi černošskými dělníky stěhování do průmyslových měst na severu, které rychle nabyla charakteru cesty do „země zaslíbené“. Do americké armády bylo povoláno 350 000 Černochů; 100 000 Černochů bojovalo v Evropě, kde se nesetkávali s diskriminací.

1917 – Vzpoupa Černých vojáků v Houstonu (Texas). Bylo zabito 17 bělochů a oběšeno 13 Černochů.

1918 – Černoch z Jamajky Marcus Garvey založil Hnutí za návrat do Afriky. Tento apoštol černošství („Ať se Afrika stane zářící hvězdou v souhvězdí států“) se zúčastnil panafrických sjezdů pořádaných v Evropě v letech 1919 a 1921.

1919 – Po návratu demobilizovaných Černochů vy-pukla řada rasových bouří, které se šířily z Chicago na jih Spojených států. Při jedné z těchto bouří bylo v East Saint Louisu (Illinois) 45 mrtvých.

1923–1927–1932 – Z podnětu černošských organizací vydal Nejvyšší soud první, velmi nespěšlé antisegregační rozhodnutí.

1930 – V Detroitu vznikla hnutí „Černých muslimů“. Založil je kolporter a „prorok“ W. D. Fard; v roce 1934 se dostal do čela hnutí Elijah Muhammad.

1932 – Nezaměstnaností vyvolanou krizí v roce 1929 trpěli především Černochi; polovina černošských rodin na Severu USA byla bez prostředků. Roosevelt vyhlásil „Nový úděl“ a obklopil se čer-ným „mozkovým trustem“, aby mohl uskutečnit jisté politické záměry. Od roku 1932 do roku 1937 se počet Černých úředníků zdvojnásobil.

1941 – Spojené státy vstoupily do války. Segregace v armádě trvala (byla odstraněna teprve v roce 1950, za korejské války), ale počet Černých důstojníků vzrostl z 5 v roce 1940 na 7000 v roce 1945. 25. června vydal Roosevelt nařízení zakazující rasovou diskriminaci ve zbrojním průmyslu. V průběhu čtyř let odešel za prací do továren milión Černochů, kteří opustili farmy na Jihu země.

1942 – Založení Kongresu pro rasovou rovnoprávnost (CORE), černošského hnutí bojujícího za integraci, které se v roce 1966 spojilo s hnutím „Černé moci“. (Předsedou hnutí je Floyd B. McKissick.)

1978:

Po staru

Od přijetí zákona o občanských právech v USA uplynulo již 14 let, ale na siození federálních soudů, které mají dohlížet na jeho dodržování, se téměř nic nezměnilo. Mezi 112 okresními soudci v 11 jižních státech USA je jediný Černoch a dvě ženy. A mezi 26 obvodními soudci není dokonce ani jeden Černoch a žádná žena. Podobná situace je i v ostatních státech USA, ale na americkém Jihu je tato diskriminace nejnápadnější, protože Černochi zde tvoří 20 procent obyvatel, [ČTK]

VRHCÁBY a KRUTÁ KOUPEL aneb „VŠEHO MOC ŠKODÍ“

"Tak, pánové, teď povystrčte bulvy a sledujte návod k této, ač hazardní, přesto nezakázané hře, jelikož její jsoucnost naše úřady dávno pomíjejí. Vzkřísíme slávu žoldnéřských mužných zábav..." začal ze široka svůj proslov šerif osady "Jižní Tornádo" a rozložil před osadníky dřevěnou dlabanou misku s několika malými vrhacími kostkami.

Osada "Jižní Tornádo" prodělávala svůj velký vandr v kraji bájného hrdiny Jánošíka a dnešního parného poledne se právě osvěžovala ve stylové hospůdce v Těrchové. Zdržely je tu dvě svatby, které se zde před chvílí konaly s nefalšovanou slovenskou malebností v národních krojích. Vrhcáby zde patrně nejsou všední hrou, protože za chvíli se okolo hráčících hochů vytvořil hlouček přihlížejících. S pokračujícím časem se pomalu, ale jistě stupňovala i hráčská vášně. Čtveřice seděla po dvou naproti sobě, štěstí však dnes naprosto nebylo vrtkavé, jak mívá ve zvyku, ale zasedlo si na dvojici u zdi. Harry se Swindou si už připadali jako chlebičci, tak byli obloženi uzdami a vyhrátými součástkami oděvů svých kamarádů. Rejsek byl obrán do trička a ponožek a Dakoťák už seděl jen v trenýrkách, které ještě na něm urputně vymáhal Swinda. Docela v zajetí hráčské vášně zapomněl, že je oba od narození váže bratrské pouto. V krčmě už nesesedl pokojně za stolem ani jediný host. Všichni stáli v těsném klubku okolo stolu s klepajícími vrhcáby.

Až konečně přišel kritický okamžik, že ani Rejsek ani Dakoťák už neměli čím "platit". Swinda si vítězoslavně hodil na záda tři získané kytary a zvedl se za Harrym, obtěžkaným čtyřmi ueskami. Náručí šatstva malebně doplňovaly jejich pestrý vzhled. Pomalu se zvedali i Dakoťák a Rejsek, nalehko, jen ve "vypůjčených" trenýrkách.

Ale ouha! Hlouček, který do této chvíle mohutně fandil neobvyklé štěstěně Harryho a Swindy, se náhle nepokojně zavlnil. "To ste hráli ozajstne? Zaraz im tie veci vráťte, lebo sa budete čudovať, čo vam urobíme!" začaly se ozývat výkřiky několika příliš rozjařených hostů. "Sákriš, to jsme to trochu přehnali," uvědomil si Swinda, když zaslechl, jak Rejsek několika poznámkami a Dakoťák svou "přesmutnou" vizáží skupinku hostů ještě více stáhli na svou domnělou "obranu"...

No - bylo to jen tak tak. Zedýchání kluci se po chvíli marného vysvětlování zastavili až pod skálou u říčky, kde se rozhodli utábořit pro zbytek dnešního dne. "To jsme tomu dali!" bědoval Swinda, "ve chvílce jsem byl boháč - a ještě jsem pak byl rád, že jsem všechno mohl zase vrátit. Už v životě o nic nehraju, ani sázet už se nebudu..." "Já se s tebou, Swindo, vsadím," dobíral si ho Harry, "že do téhle říčky nevrátíš až po krk. Tak studenou vodu jsem ještě nezažil." Ale to bylo na starého otužilce Swindu trochu moc. "Tak to sleduj!" hlesl odvázně a už tu stál jako Adam. "O dva kompletní obědy!" Plácli si a Swinda se polehoučku nořil do křišťálové vody horské bystřiny. Vězel v ní už po kolena, ale dál se mu moc nechtělo. Trnuly mu i sanice, jak sám prohlásil. Stál tam v záři zapadajícího slunce jako bronzový odlitek prvního člověka. Váhal... a pravděpodobně by to asi vzdal, ale v tom zahrčel v nedaleké zatáčce motor a do táhlého kopce se začal hrabat zájezdový autobus, plný zpívajících a smějících se děvčat. Pochybují, že někdy někdo zmizel tak rychle ve vodě, jako tenkrát nebohý Swenny. Jeho věrní parodi se váleli směchy po břehu a nebyli schopni ze sebe vyrazit slovo. Kopec byl opravdu dlouhý, a škoda, že nikdo nerozuměl, co to Swinda drkotajícímí zuby odpovídal s "milým" úsměvem děvčatům, mávajícím na něj z autobusu. A když ten konečně zmizel za zatáčkou, chechtot osadníků se vystupňoval v pravý hurónský řev, protože tak fialového a všemi barvami hrajícího kamaráda nikdo z nich ještě neměl... Ale jak už to na velkých vandrech s penězi bývá, těch dvou obědů se chudák Swinda dodneška ještě nedočkal. Však to také nezapomene při každé příležitosti Harrymu vyčítavě připomenout.

H a r r y / T. O. Jižní
Tornádo/

Jerry 79

Tam na holý pláni

Hudba: Strawbs
Český text: Řešetlák

(Part Of The Union)

The musical score is written on a single staff in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of four lines of music. The first line has a G chord above the first measure and an Am chord above the second measure. The second line has C, G, and D7 chords above the first three measures, followed by a G chord above the fourth measure. The third line has an Am chord above the first measure and a G chord above the second measure. The fourth line has C, G, Am, C, D7, and G chords above the first six measures. There are triplets in the second and third lines. A 'Refrain G' section is indicated above the second measure of the second line. The lyrics are written below the notes.

Byl velkej a silnej Ben, on odjel na jeden den do o-hra-dy pást
koně a brav na zelenejch pastvinách. Jel Na holý pláni
misto je báječný, budou se mjet dva muži stateční, na holý pláni
dva muži stateční - každej zná svůj cíl, každej zná svůj cíl. Ref. se opakuje po 2. sloce.

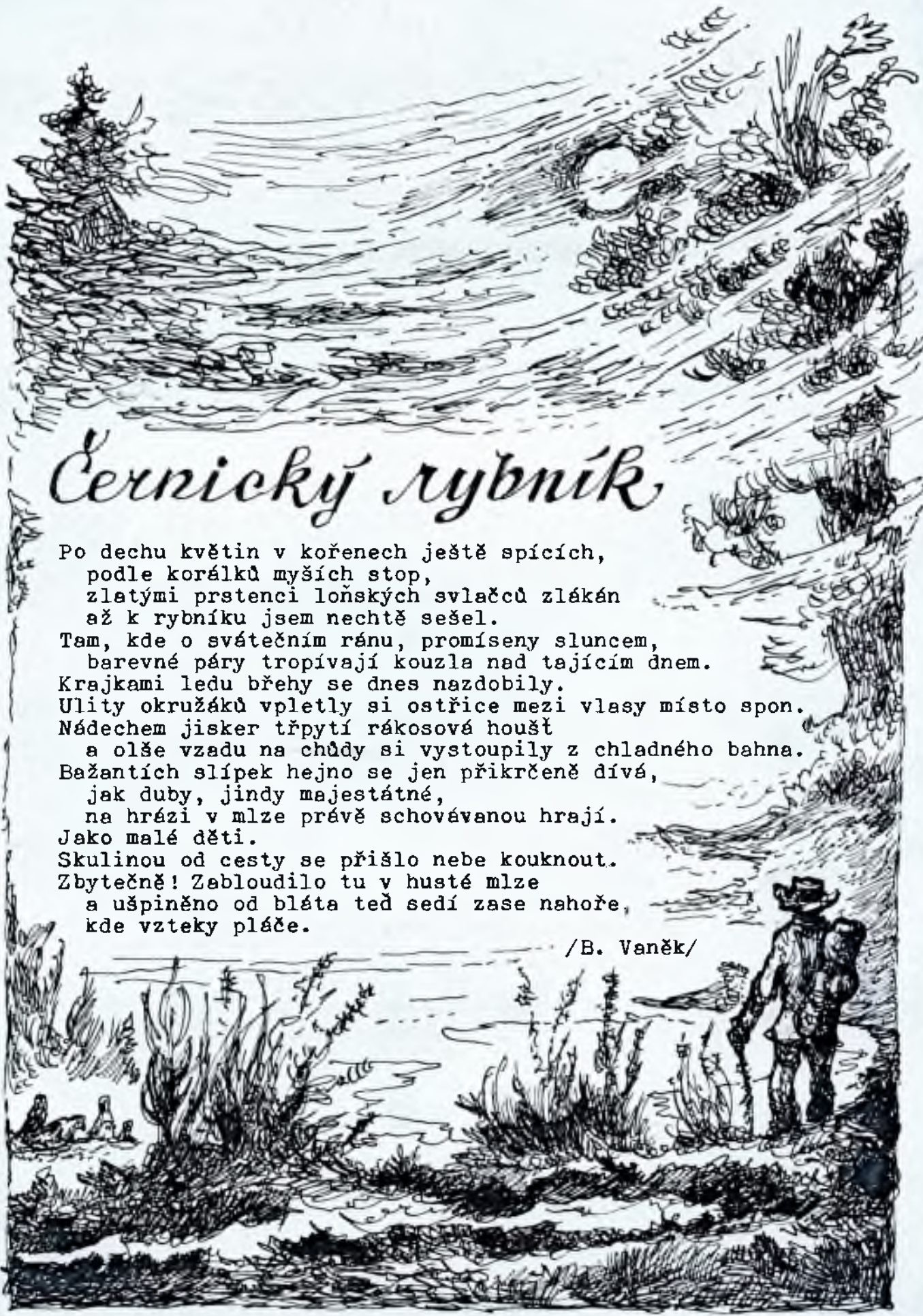
1. Byl velkej a silnej Ben, on odjel na jeden den do ohraďdy pást koně a brav na zelenejch pastvinách. Jel statnej a stihlej Bill, co řádku let už tu žil, přes tu samou stráň, kde Ben se hnál, na koni dál pospíchal.

Ref.: Na holý pláni místo je báječný, budou se mjet dva muži stateční, na holý pláni dva muži stateční, každej zná svůj cíl, každej zná svůj cíl.

2. Bill Bena hned nepoznal a zakřičel: "Uhni dál! Tyhle pastviny jsou jediny, jen ja jsem na nich král!" Ben zavolal: "Pojeď blíž! To na mne nevidíš?" Pak hned zazněly tři výstřely, a slunce spadlo níž...

Ref.: Na holý pláni místo je báječný, jeli se střilet dva muži stateční, na holý pláni - bylo to zbytečný, každej z nich měl cíl, každej z nich měl cíl... Na holý pláni slyšíš jen dusot stád, na holý pláni jeden z těch mužů padl, tam někde v dáli umřel ti kamarád, hádej, kdo to byl, hádej, kdo to byl...

Černický rybník

Po dechu květin v kořenech ještě spících,
podle korálek myších stop,
zlatými prstenci loňských svlačců zlákán
až k rybníku jsem nechtě sešel.

Tam, kde o svátečním ránu, promíseny sluncem,
barevné páry tropívají kouzla nad tajícím dnem.

Krajkami ledu břehy se dnes nazdobily.

Ulity okružáků vpletly si ostřice mezi vlasy místo spon.

Nádechem jisker třpytí rákosová houšť

a olše vzadu na chůdy si vystoupily z chladného bahna.

Bažantích slípek hejno se jen příkrčeně dívá,

jak duby, jindy majestátné,

na hrázi v mlze právě schovávanou hrají.

Jako malé děti.

Skulinou od cesty se přišlo nebe kouknout.

Zbytečně! Zabloudilo tu v husté mlze

a ušpiněno od bláta teď sedí zase nahoře,

kde vzteky pláče.

/B. Vaněk/

Takověj · černej, smolnej · den ...

"Aby do toho..." zaláteřil vztekle Dan a vytáhl nohu ze zlomyslně se lesknoucí kaluže před nádražím. Slečně u pokladny musel třikrát opakovat stanici - a na perón se vyřítit jen tak tak, aby ještě chytil lokálku.

"No no, mladej, abys nemusel pěšky!" zavolal na něho dobrosrdečně výpravčí, ale v Danově rozhořčeném nitru to znělo jako výtku. Usadil se hned u dveří a zadíval se ven do houstnoucího šera. Téměř slepá okna vlaku mu vykreslila tvář Ilony. Tu včerejší tvář. S ironicky pozdviženým obočím a staženými koutky úst.

..."Jo, tak ty prostě musíš s kamarády, aha... a já snad abych si šla hledat partnera na sobotní ples, ne?"

"Pochop, Ilono, slíbili jsme si, že při rozlučce se sejdem vždycky všichni. A vynechal jsem přece už dva týdny, vždyť to dobře víš. Tak mi nevykládej, že dávám přednost klukům před tebou!"

"A ne snad? Copak se kterákoliv jiná holka musí takhle dělit o soboty a neděle? A co si představuješ, že bude po svatbě? To se snad taky najednou sebereš a pojedesh kvůli nějaké rozlučce ven? To si snad myslíš, že budu sedět doma sama?"

"Vždyť přece můžeš se mnou, proč bys seděla doma - jezdí spousta holek, a jakých!"

"Nestojím o ty tvoje smradlavé kamarády a špinavé holky. Chci normálně žít, slyšíš? Chci prostě svého kluka pro sebe!"

"Tak to si pak asi budeš muset najít někoho jiného. Protože já bych na tu rozlučku jel i po svatbě!" ...

Ještě teď viděl, jak se zarszila, jak jí v očích vyrazila zlost, otočila se a šla. A dnes, zrovna když šlápnul do té zatracené kaluže, jí viděl, jak zavěšená do nějakého vysokého blondáka září svou plesovou nádherou, a slyšel její smích na konci ulice. Ilona... A stačilo tak málo. Odhodit uzdu, natáhnout bílou košili, oblek s kravatu, a mohl s ní teď trávit krásný večer. Jenže on celou svou bytostí cítil, že kdyby to udělal, už by nikdy nemohl vzít kanady a prošlápnout s klukama nějaký ten kilometr. Cítil, že by se svým kamarádům už nemohl podívat zpřímá do očí. A měl nejasný strach, že by Ilona pozvolna dokázala jeho trampské vybavení zlikvidovat stejně tak, jako spoutat jeho nezávislé srdce a udělat z něj poslušného člena stáda. Stáda maloměšťáků. Odpoledne procházka, večer televize. A hlavně dobré jídlo a pití. A krásně zařízený byt. A dovolená u moře, ať sousedi puknou. A... "To si mám o tu jízdenku říkat pětkrát?"

S trhnutím se probral ze svého zamyšlení a začal se šacovat.

"Že se s ním vůbec bavíte, paní průvodčí," ozval se suchý děda o dvě sedadla dál. "Jasně, dejte mu pokutu, aspoň ho přejde chuť jezdit na černo!" přisadila si obtloustlá namalovaná paní vedle dědy.

Dan vytáhl jízdenku. "Tady je. Promiňte, nějak jsem se zamyslel."

Průvodčí kontrolovala lístek velice pečlivě a v Danovi se už zase začal zdvíhat vztek. Vzal vrácenou jízdenku, zasunul ji do kapsy u kalhot. ale vztek nepřestával. Bojovaly v něm dvě touhy - jeho rovnováha i jistota byly ty tam.

Vláček přibrzdil a Dan popedl usárnu.

Doskočil na násep v okamžiku, kdy se vlak znovu rozjel, a bohapustě začal klít, když si uvědomil, že vystoupil předčasně. Hodil uzdu na záda a odhodlaně vyrazil po pražcích za mizejícími vagóny. Současně s jeho kroky zaduněly na kolejích první kapky deště.

Po dvou kilometrech chůze byl už řádně promočený, a déšť neustával. Vytrvale bičoval zem a tma jeho přičiněním zhoustla natolik, že Dan přešel odbočku z tratě k zarostlé pěšině stoupající do prudké stráně a zjistil to, až když spatřil světla zastávky. Musel se kus vrátit a hledat odbočku s baterkou, téměř na kolenu, až ji konečně objevil - ještě zarostlejší a skrytější, než před měsícem.

Jeho kalhoty, napité vodou, se mu začaly lepit na nohy. Měl už všeho dost a těšil se, že se nahoře na kempu usuší a ohřeje u ohně. Prudké stoupání ho tak zaměstnalo, že si ani neuvědomil, že by už měl vidět alespoň zář táboráku. A tak byl zklamán o to bolestněji, že si možnost opuštěného kempu ani nepřipustil.

Teď stál docela sám nad vyhaslým ohništěm, kde už hezkých pár dní žádný oheň nehořel, a cítil se podvedený a ošizený. V duchu mu zazněl Ilonin hlas: "Vidíš? Ti tví vzorní kamarádi! Vykašlali se na tebe." Blbost.

"Blbost," řekl si nahlas a shazoval uzdu, "asi čekají na Jardu." Nejpříjemnější vysvětlení - že Jardův rychlík, jako už tolikrát, měl zpoždění. Ale přece v něm zůstával osten nedůvěry. Uvědomil si, že pochybnosti vůči klukům do něj nasadila také Ilona, a měl kvůli tomu vztek na ni i na sebe.

Potom, když už měl postavený igelitový přístřešek a věci v suchu, když se mu podařilo rozdělat oheň a i déšť pomalu řídil, napadla ho poprvé v životě myšlenka: Stojí ti to vůbec za to?

Stojí ti tyhle zmoklé večery, prokřehlé zimou a s unavenýma nohama, za ztrátu Iloniných očí? Stojí ti vůbec záře tohohle ohníčku a konzerva ohřátá v ešusu za věčné problémy v práci, za jízlivé mistrovo "to víš, hochu, fabrika chce makat, a ne se flákat po lesích", za tátovo hubování "kdy už konečně dostaneš rozum, klacku"? Stojí vůbec těch pár chvil večer u ohně s kytarou za všechny ztráty všedních dnů? Z údolí se ozvalo táhlé zahoukání lokálky. Myšlenky zmizely jak vyplašené srny a Dan vyskočil. Chvilí pozorně poslouchal, pak rychle upravil dřevo na ohni a důkladně přiložil.

Vtom k němu vítr donesl zasmání - to byl jistě Boban, věčný smíšek a vtípek, pak směsice hlasů - ano, už poznával Jardu i Dlouhána, a tohle byl určitě Šotek!

Dan se rozeběhl dolů vstříc kamarádům, stoupajícím stejnou cestou, jako on před dvěma hodinami. A v tom běhu jeho myšlenky našly svůj starý řád i jistotu a samy odpověděly na tu zlou zmoklou otázku:

STOJÍ! Pro stisk ruky opravdového kamaráda, pro snění při kytaře i pro krajíc chleba, o který se s tebou, parde, rád rozdělím, pro pití ze studánky a tiché

pozorování západů slunce i zářících hvězd, pro jistotu pevného přátelství

nejčestnějších lidí - trampů - pro tohle všechno stojí za to žít!!!

Život kolem vody

ZA POCHOPĚM RÁKOSNÍM

S pozoruhodnou přesností rozdělila příroda různá životní prostředí dravců, aby byli součástí zdravě vyvážených ekologických vztahů. Všechny moderní výzkumy hodnotí význam dravců v přírodě jako velice prospěšný a prakticky nenahraditelný. Jejich funkce je především sanitární a hygienická — odstraňují z přírody přednostně vše nemocné, nedoživé, poraněné, často postižené člověkem a přemnožené. Naopak zachovávají vše zdravé a schopné života. Dravec je jako chovatel: stále zlepšuje zdravotní průměr populace své kořisti, tím pečuje o její dobro a vlastně i o podstatu své vlastní existence. Snadno zjistíme pouhou úvahou, že žádný z dravců nemůže nicit druhy, kterými se živí, jinak by byl nemohli obstát v podmínkách mnoha tisíců let přirozeného vývoje. Proto žijí a musí žít v lesích krahulci a jestřábi, na horách orlí skalci a křiklaví, na polích poštolky a káně lesní, na vodách orlovcí říční. Ve vzduchu musí lovit ostříži a sokoli stěhovaví. Příroda neopomněla obsadit potřebným dravcem také prostředí rákosin, které vyrůstá na mělčinách jezer a říčních ústí, v naší zemi na mělčinách rybníků. Tam nacházíme žít a hnízdit pochopa rákosního.

Biotop pochopa patří k nehojným, avšak k nejkrásnějším zákoutím naší přírody. Je to svět bujně zelené a kvetoucích ostřic, svět vonícího puškvorce, zlochanů a orobincových džunglí, svět vody, vodního rdesna, jakusníku a stulíků. Pochop je vodní pták, hodící se do krajiny jezernaté, podobné jezerním krajům severní Evropy. U nás zdobí svým zjevem krajiny rybníční s porosty ušatých vrb, osík a bříz.

Pochop je velký asi jako káně lesní, je však mnohem lehčí a šifhlejší. Je hnědý, samice a mladí ptáci mají nápadně žlutou hlavu, starší samci

mají šedý ocas a šedé plochy v křídlech. Pochop se snadno pozná nejen podle zbarvení, ale také podle způsobu letu — létá velice lehce a pomalu, obvykle nízko, jen asi 2 až 3 metry nad rákosinami. Jeho pomalý let je ukázkou letecké dokonalosti. Mezi ptáky jsou nejlepší letci ti, kteří se svým uměním blíží vrtulníku — dovedou podle potřeby zpomalit let a nebo se v letu dovedou zastavit na místě.

Zážitek neobyčejné krásy poskytuje párek pochopů svými zásnubními lety nad hnízdištěm v době jarního toku. Tehdy pochopi jakoby zapomněli na svůj nízký lovecký let. Vylétají do veliké výše a opojení kouzelnými schopnostmi svých křídel se spouštějí stěmhlavými pády, činí nejrůznější akrobatické přeměny a volají jasným hlasem své pochopi quí — quí.

Pro pochopy nebylo nikdy žádným zvláštním štěstím jejich české jméno, užívané současně za nadávku. Je to označení nevýstižné, které vůbec neodpovídá obrázku pochopa, který se lehce jak motýl vznáší nad rákosinou, aby splnil úkol pečlivého otce nebo matky.

Pro svůj lov v rákosinách je pochop zajímavě přizpůsoben, má mezi dravci poměrně dlouhé nohy. Umožňuje mu při lovu sáhnout hlouběji do hustých porostů a tím mu usnadňuje obživu. Potravu pochopa tvoří pestrá směs různých živočichů, skoro vše, co lze v rákosinách a na mokřích lukách u rybníků ulovit. Překvapuje vysoké procento drobných savců, většinou hlodavců do velikosti potkana. Častým úlovkem pochopa je hravec vodní, mimorádně škodlivý hlodavec a postrach zahrádek v blízkosti vod. Ptáky pochop uloví asi do velikosti mladé lvsky, jeho nejčastějším úlovkem bývají mladí rackové. Právě jejich lov je přínosem, pochopů by však muselo být nepoměrně víc, aby stačili přiblížené množství racků omezit. Celkem výjimečně se v potravě pochopa objevily i ryby.

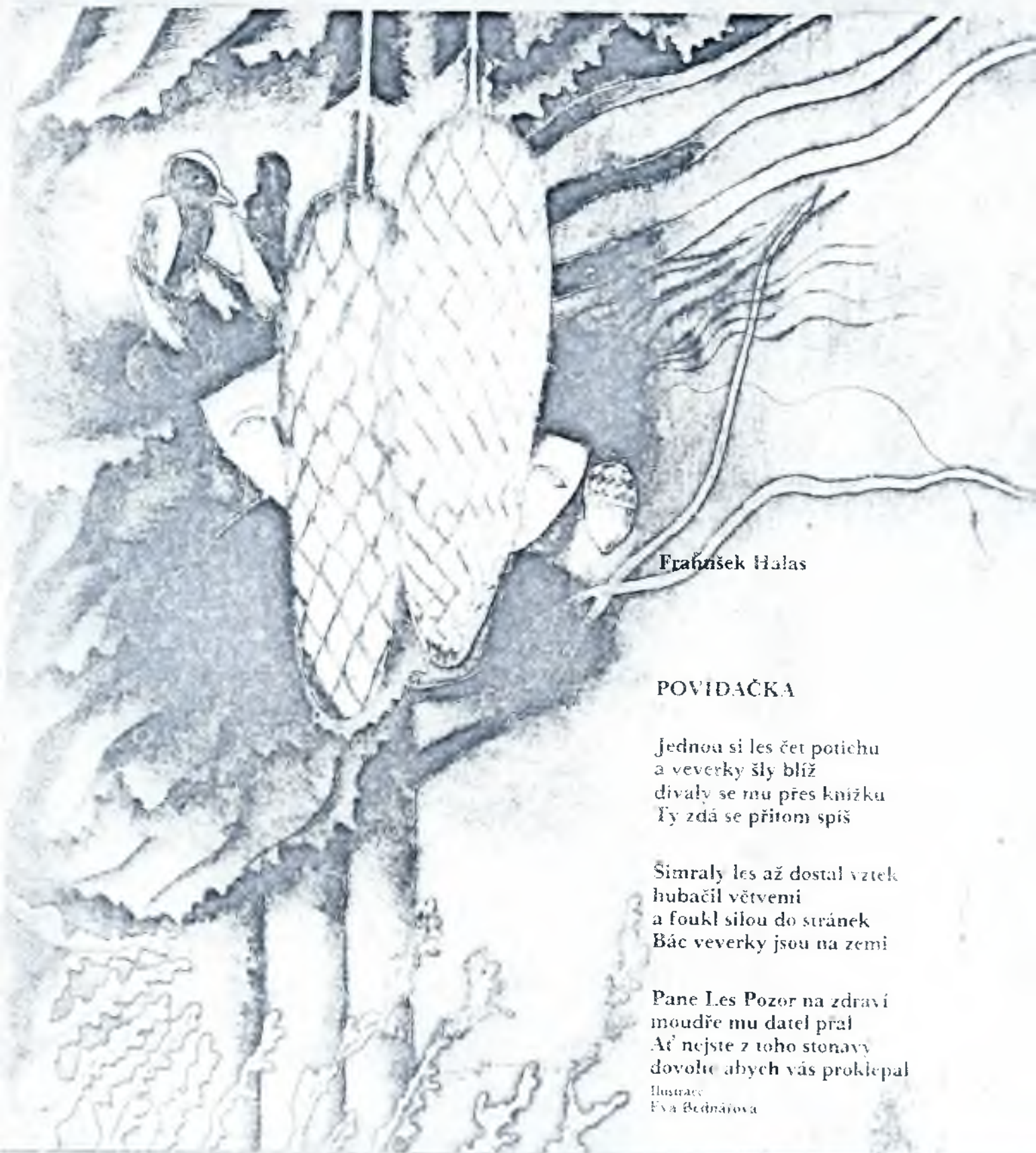
Během pokročilého jara můžeme spatřit nad rákosinou zvláštní akrobacii: pochopí samec přiletá s potravou, samice mu přiletí naproti,

obráť se pažáty vzhůru, převezme úlovek a odletí s ním do rákosin. Znamená to, že už jsou na světě mláďata. Zpočátku to jsou bílé ochmyřená kuřátka, ze kterých později vyrůstají syčáci a nedůvěliví mladí pochopi.

Na počátku podzimu se pochopi vdvávají na delekové cesty. Směřují většinou k jihu, do zemí při Středozemní moři. Mohou však letět i k pobřeží západní Evropy. Většina pochopů však letí dále k jihu a vykoná několik tisíc kilometrů dlouhou cestu až do tropických oblastí rovníkové Afriky. Tam pak loví nad rákosinami afrických jezer a tek.

Pochop rákosní by neměl chybět v žádné rybníční oblasti naší země. Páří jsme již zapomněli na doby dávno minulé, kdy se tyto krásní ptáci směli celoročně hubit a střílet. Mnoho se jich důvěřivě přiblížilo k nalíceným železům, která se jim stala osudná. Teprve od roku 1962 je u nás pochop rákosní celoročně zákonem chráněn. Po 15 letech ochrany se jeho stav sotva znatelně zvýšil a budzuje se stále spíše při dolní hranici možnosti svého výskytu. JA

Fraňásek Halas

POVIDAČKA

Jednou si les čet potichu
a veverky šly blíž
dívaly se mu přes knížku
Ty zdá se přitom spíš

Šimraly les až dostal vztek
hubačil větvemi
a foukl silou do stránek
Bác veverky jsou na zemi

Pane Les Pozor na zdraví
moudře mu datel pral
Ať nejste z toho stonavy
dovoďte abych vás proklepal

Ilustrace
Eva Bednářová

v. hospes

** Blues **

„Stěžoval si mi,“ začal jsem.

„Jeden most,“ navázal Otakar.

„Že miluje řeku dost,“ pohodil jsem tornou na zádech a vykročil.

„Že miluje řeku a ta jen,“ následoval mě.

„Dotýká se ho pilířem,“ kráceli jsme sedivým dnem bok po boku a přidávali verš za veršem k našemu blues bez začátku i konce, na místě skládanému i zopominanému.

Silnice, sevřená skalami, vedla podél horské říčky. Tu přetínal most. Z mlhy, která dosud visela nízko nad zemí a nad klotkající hladinou, temně vystupovaly kontury ocelové konstrukce. Betonové pilíře se v té bílé záplavě skoro ztracely a první pohled vyvolával dojem, že most se nad údolímek bez opory vznášá.

Vandrovali jsme už osmý den. Osmý den se neukázala slunce. Když zrovna nelilo, poprchávalo, nebo alespoň mílo. Obloha byla pokryta neměnnou šedou clonou; jednolitý závoj se občas protřhl jen proto, aby do vzniklé mezery přicestovala o poznání tmavší záplata, nasáklá dalším přídětem vody. Kolonie stanů kolem rybníků a na okrajích lesů houlně idly a tak out od Prahy byl zjevně slabší než směrem k ní. Kdesi v hloubi však je vždy nejasná naděje; navíc: zákon schválnosti by jistě změnil počasí přesně ve chvíli, ve které bychom se rozhodli rezignovat. Netáhli jsme to spolu první týden. Odkojení stejnou četbou z podobných poměrů, našli jsme společnou řeč už v úvodu první chmelové brigády. Dva roky jsme seděli vedle sebe v školní lavici a sdíleli stejný pokoj průmyslováckého internátu. Nepotřebovali jsme se o svých pocitech ujišťovat dlouhými větami, většinou stačilo jen slovo, gesto, nebo pohled. Jak jen bych svého přítele charakterizoval... Vytáhla tyčka s věčně poskakujícím ohryzkem a stámově žlutými vlasy? Neknižky Janoušek Jiřího Suchého? Znalec všech pražských zákoutí a nadšený milovník Krkonoš? Prudký a překotný mladík, který se občas stydí za to, že se ještě občas stydí? Ne, asi bych to nedokázal, třebaže bych například klidně mohl předem říci (dávno předtím, než on pramluví), kolik vzteku bude v jeho nejbližším projevu.

Nebýlo čemu se divit. Domů jsme se nechtěli vrátit. Nepřetřelý děšť promočil všechny naše svrsky i spodky, nenechal suchou nitku ani na spacích pytlech a rezervním prádle. Následkem toho jsme se pořádně nevyspali už několik dnů a navzdory tomu, že v kalendáři léto právě vrcholilo, vládl našim tělům věčný chlad.

Tisli jsme se jako ratlíci, mlha zvolna klesala jakoby pod hladinu. Musel na nás být nevábný pohled: nevyspali, špinaví, zachmušení; v rozčuchaných vlasech pozůstatky nočního odpočinku na improvizovaných lůžkách z chvoji. Bylo ještě opravdu časně – od doby, kdy jsme se vydropali na

vlhkem lesklou asfaltku, jsme nepatkali ani živáčka. Z dólky se ozvalo houkání sirény, ohlašující začátek směny v jedné z mnoha textilních továrniček, roztroušených po obou březích řeky. Vrápětí ho vystřídal zvuk, kterým se přihlásil Otakarův hladový žaludek.

„Nějaká vesnice tam přece musí být!“ pichl Otakar do vzduchu.

Neodpověděl jsem. Co žvaní?, říkal jsem si v duchu neváživě. Co tak zbytečně kecá? Kdybychom se jeden před druhým nestyděli, mohli bychom sedět doma v teple a spokojeně sližet na proudy vody za skly oken... Nějaká vesnice... Ta siréna je od nás bůhvíjak daleko. A co si vlastně myslí? Že nás nějaký hostinský nechá při stavu našich financí hodiny vysedávat v lokále? Že se v okně nejbližšího domku objeví lepá krasavice a pozve nás k delšímu pobytu v suchu? Že (když už připustím možnost nasycení) hned, jak se najíme, kouzelník mávne proutkem a na oblohu se vyhoupne zářivě, žhavě slunce? Slunce... Zlatými paprsky vysuší naše oděvy. Vymaže kalužiny z tváře kraje. Vyhrje stráně. Vyčistí nebe. Prostoupí ztuhlé kosti. Vyžene z mechu lesů statné hříby...

„Co to 'brebtás,“ vytrhl mě Otakar se smýlenek. „Koukej!“ ukázal vítězoslavně. Za hradbou topolů (které působily v horách dost nepiřirozeně), vykoukla červená stícha krajní vily. Sotva jsme vstoupili na pustou náves, rozstřikalo se za vraty okolních stavení hned několik zuřivých psů. Hospoda na nás vysměšně vypouličila dveře z hrubě tesaných prken, ozdobené tabulkou s nápisem ZAVŘENO.

„Hergot, já snad padnu uprostřed vesnice, aby se něco dělo,“ vyhražoval Otakar.

„Nikdo si tě ani nevšimne,“ podpichl jsem.

Podíval se na mě opravdu zle. Nechybělo moc a snad bychom si (navzdory shora avizovanému porozumění) vrazilí vzájemně pár laček. V té chvíli však našťásti s rachotem vyjela zvhůru raleta nad vstupními schody mlékárny; ten harašivý, v podstatě nepiřivětivý a piece tolik křizený zvuk okamžitě odsunul jablko sváru do beznadějného postavení mimo hru. Na převrácené bedně, sotva kryté stříškou prázdné výlohy, jsme přepychově posnidali (mléko pijmo z láhve a čerstvé vaniči rohlíky) a opět se přesvědčili, že plným žaludkem se úhel pohledu na život rapidně mění. Celkem ochotně jsme se rozloučili s provizorním táborem a už se hotovili vykročit, když se za sklem dveří mihla stíhlá postava.

„Zázrak!“ vydechl Otakar.

Namísto postarší, urostlé, nerudné ženy stála za pultem dívka asi tak našeho věku, s krátko ostihanými černými vlasy, velikýma černýma očima v bledé tváři, s drobnými nády a malýma dětskýma rukama.

„Přijete si?“ usmála se.

Z vedlejší místnosti nakoukla písno tvář prodavačky.

„Mlko a rohlíky,“ vyhrkl Otakar. „Můžeme se najíst tady?“

Znovu jsme se cpali rohlíky a nalevali mlékem. Avšak třebaže jsme žvýkali co nejpomaleji a mléko polykali vlastně jen po kapkách, jednou musel přijít kanec. Dívka za pultem se stále usmívala, děšť venku zesílil a prudce zabubnoval na plechové střeše.

„Slečno,“ řekl Otakar opatrně. „Nechtěla byste se večer s námi podívat k jece?“

„Chtěla. Jenže teta mě nepustí ani na krok.“

„Tak pojďte teď hned!“

Než jsme se stačili rozkoukat, vytáhla děvče odkudsi pestrobarevný sátek, uvázalo si ho kolem hlavy a vyběhli jsme do lijáku. Drželi jsme ji každý za jednu ruku, smála se a šťastně poskakovala, blýskala ostrými zuby, atáčela tvář proti nebi; najednou nám vůbec nebyla zima a nevadilo vlhko, existovaly pouze tento okamžik, ve kterém trojice sedmnáctiletých tančila vlastní variace na téma: žít!

„Jano!“ zavolala teta ze schůdků.

Dívka se zastavila a ve vteřině úplně zvadla. Ucitil jsem, jak mi uniká její horká dlaň, ale cosi mi zabránilo zesílit sevření. Otakar na tom byl zřejmě úplně stejně. Oba jsme si úpěnlivě přáli zastřet ji, avšak oba jsme nedokázali nic jiného, než trpně přihlížet, jak se nám její umáčená postavička vzdaluje.

„Dik, kluci!“ křiklo ještě a pak už cinkl zvonek dveří.

Na schodech se objevila prodavačka. „Hoši!“

„To ji nemůžete na chvíli pustit ven? Já vim, teď prší, ale někdy jindy. Piece jste taky byla...“ řekl jsem.

„To nemáte kousek citu?“ přisadil si Otakar.

Žena přivřela oči a zavřela hlavou. Spletla prsty obou rukou a křečovitě je zapřela proti sobě. Až k nám dolehlo zřetelné zapras-kání kloubů.

„Vy jste si vážně ničeho nevšimli!“ vyslovila nevěřičně.

„Je to krásná halka!“ křikl vzpurně Otakar. „Co vlastně chcete? Dělat z mlíkořny klášterní celu? A vůbec: proč to Jana musí být věčně zavřená s nějakou tetou? Copak nemá rodiče?“

„Vážně ne?“ zatukala si ukazovákem na čelo. „Myslíte si, že normální děvče by tu s vámi běhala v lijáku po silnici? Piece jste nemohli přehlednout, že je to...“

„Ne! To není možný!“

„Ale ano. Ano. Je. Je bláznivá,“ rozječela se vysokým smichem, který se náhle zlomil v pláč.

„Bláznivá, rozumíte, bláznivá... a byla to holčička, která by se na takovýhle vandráky ani nepodívala... je, je...“, vzlyky ji zmítaly ze strany na stranu a vyrážela těžko srozumitelná slova. „Zmizel! Prosím vás! Zmizte odtud!“

A tak jsme zmizeli. Děšť nám nevadil, ostatně za chvíli ustal. Šli jsme jako berani, se sklapenými hlavami a beze slov. Nezvůli jsme ani když silnice počala ostře sloupat a mezi kapkami na našich tělech vyrazil i pot. Jako bychom chtěli únavou zahnat všechny myšlenky, šlapali

jsme do příkrého kopce úplně zběsile; vítr svíštěl mezi větvemi stromů po obou stranách a metl nám do tváří orvaně listy. Návští končilo seskupením obrovitých balvanů. Boty turistů vytvořily jakousi pěšinu k místu, ze kterého byl

nejlepší rozhled. Z černí lesů se vynořilo městečko, kterému věvodily stíhlé obrysy nových věžků. Zastavili jsme se a jako na dlani viděli sanitku, jak se proplétá prázdnými uličkami, míjí podloubi, vyjíždí na výpadovku a nezadržitelně se k nám blíží. Otočili jsme se jako na povel. Na lehkooletických přeborech šlohy jsme většinou nedosahovali žádných zvláštních časů, obvykle jsem býval o něco rychlejší. Tentokrát jsme však běželi těsně vedle sebe, bez ohledu na nohy, plíce, nebo občasně pády.

Nepomohla nám ani zkratka přes balvany, vyčnívající nad hladinu potoka. Krám už byl zamčený a na naše volání nikdo neodpovídal. Bušili jsme na okna a dveře. Obíhali dům, kopali do stažené ralety, špihali po barovicích, z jejíž koruny bylo možno nahlédnout až do pokojíku v podkroví, ale pořád bezvýsledně. Vyčerpanost se přihlásila naráz. Posadili jsme se na schůdky a skoro se báli pohlédnout jeden na druhého. Drobný děšť nám připomněl, že se musíme vzchopit. Šeřilo se. Bylo nutno najít alespoň trochu suché místo k přespání. Nejbliž byl ten most. Zůstal jsem na něm okamžik stát a hleděl dál, neschopen odtrhnout se od zábradlí. Otakar sátral v temných koutech a snášel do středu krytého prostranství ohořelé větve a nejrůznější odpadky. Nějakou dobu se marně snažil navlíknout kupu zapálit, potom s povzdechem rozevřel zip kapsy na prsou a vytáhl několikrát přeložený výstříček Mladé fronty. Nasíl ho u sebe jako indiánský válečník váček s medicinou od času, kdy mu redakce otláskala první kresbu. Zmuchlal noviny do hustivé koule, zavírákem odřízl z nejbližší větve slabounké třísky, škrtl sirkou a s kamennou tváří ji k papíru přiložil.

Seběhl jsem dolů, až když do tmy zasvítila bludička ohně. Usadil jsem se těsně vedle sebe a koukali do plamenů. Jejich svit putoval po mostních pilířích a vytvářel překvapivé obrazy stínů. Vždycky, když žár ohně přechodně polevil, to vypadalo, jako když nám most zvolna klesá na hlavu.

„A já taký život dost,“ začal Otakar.

„Těžkej mám,“ pokračoval jsem.

„Když pod mostem sám,“ vystídal mě.

„Postávám.“

„Myslím si však ale piece jen.“

„Že bych šťastný moh' být pod mostem.“

„Kdyby ses mě.“

„Dotýkala.“

„Aspoň pohledem,“ zpivali jsme a broukali a řeka nám hrála doprovod, šuměl děšť a praskal oheň, slova se změnila v pouhé tóny, které měkce splyvaly s hladinou, proplétaly se s vlnami a odplouvaly do černočerné noci.

Kamenáč Bill

a pes Bluy skládají folk-band

TED BUDU ÚPLNÝ
KING-KONG OF
BLUEGRASS, TEDAS
CHTĚL JSEM JAKO
KICK KING OF
THE BLUEGRASS!

Kamenáč Bill

a pes blues zanechávající hučby

BA NĚ, TO PIDLÁ TÁMHLETEN
ŠILDA A TEN ČOKL K TOMU
VYJE NÁKÝ
PROTEST-
SONGY!

OKAMŽITĚ ZANECHTE TOHO
NERVY DRÁSAJÍCÍHO PAZVUKU,
NEBO NAŠE LISKOVKY PROMLUVÍ...

PŘESTANTE PIKOVAT,
NEBO ZAČNETE PAKOVAT!
SIC TEN TVŮJ PSÍK
PŘIJDE MEZI DVA
CHLEBY!

DOBRA, DOBRÁ,
DYK UŽ SME
TIŠŠÍ JAKO
MYŠŠÍ.

ACH, JAK NAM
BUDE BEZ PÍSNE
KRVŠNO!

... A TO SI PŘEDSTAV, ŽE JA SEM
SI NEJDŘÍV MYSLEL, ŽE TO SOU
UŽ PRVNÍ ZÁJEMCI O AUTOGRAMY!

Trampské cigáro

Potreboval jsem si koupit na čundr něco k jídlu. Stoupl jsem si tedy do fronty před masnou. Po hodině přešlapování jsem se konečně dostal k pultu. Předě mnou povídá babička uzenářce: Dejte mi, prosím vás, dvě kila trampskýho cigára!

Já jsem vyvalil oči a nesměle pravím: Pani, to musíte vedle do trafiky, tam vám prodají partyzánky!

I kdepak, mladej, povídá babka, to je novej výrobek Západočeskýho průmyslu masnýho, prej to dělají z divokejch trampů - proto ten název! Koukám teda, co uzenářka přinese, myslel jsem, že to bude kus flaksy s kostí /co jinýho by taky z trampů mohli vyrobit/ zabalenej v usárně, ale moc jsem se zmylil.

Když to tedy přinesla, byly to asi tři metry úzký nudle, podobný párkům a zabalený v igelitu. Jak to babka spatřila, sbíhaly se jí sliny a tekly jí po bezzubé bradě až do tašky. Ctěrásl jsem se odporem a trochu i strachem, a najednou mi bylo líto všech kamarádů, kteří přestali s námi jezdit, jak se jen trochu ochladilo. Myslel jsem si, já hlupák, že se dali na bigbeat nebo že je odradila zima, a oni zatím, chudáci, asi skončili v uzenářství. A tolik jich v létě jezdilo!

Nebo to snad není pravda?

Kamarádi trampové, kde jste?

Jestli nejste v buřtech nebo v trampským cigáru, pojeďte v sobotu ven, jinak budu muset věřit té babce.

A vy ostatní, co ještě jezdíte, držte pohromadě a ztraťte se hluboko v lesích - tam nás řezníci nenajdou! Potom jim nezbude, než chytat masňáky a dělat "masné" cigáro!

W R E C K O

tady bydlíme, pane, máte snad něco proti tomu?"

„Che,“ řekne majitel tyče a třikrát zahejká: „Che. Che. Che.“ Pak potměšile ukáže tlustým palcem přes rameno a zasýčí: „My tady stavíme dráhu, pane!“

Tom vystoupí na špičky a pobledne. Na vokraji lesa se hlemejí díra polohahejch chlapů s krumpáčema a čile se s nima vohání. Z lesa je slyšet praskání kácejnejch stromů. Pět do voblouku vohutejch chlapů s hrozným sipáním táhne šínu. Na Kečupovým čele roste modrá a silná žila „Chachá!“ zařve zoufale a hlas mu přeskočí jako ajznbňácká trumpetka.

„Chachá!“ zachraptí věrnej a vůbec nic nechůpající pes Vorčestr a z nosu mu vodprejksne šupina zaschlý smůly.

„Buachachachacheche. Cheche!“ zaburácí kníráč a zamává vobrovskou péští.

„Tady bude dráha!“ hřímá z uctívý vzdálenosti a zlučovitě kmitá pruhovanou lajsničkou.

„Tady budou jezdit vlaky!!!!“ umírá smíchem a máchá rukama jak větrnej mlajn. „Tady žádnéj vagabund bydljet nehude!“ jásá kníráč a v zachvatu radosti láme pomalovanou tyč.

Pilní kopáči moc nevímaj bouřlivou debatu. Popolezli už na říčet stop vod boudy a zuřivě se prokopávají dál. Bušej kladiva, co zatloukaj skoby do švelů. Duněj další umírající stromy a pily vrzaj pohřební písničky.

Je málo lidí v tomhle kraji, co viděl Kečupa Toma rozřilného. Vosadníci v Safránovým údolí si ani po dlouhým přemejšlení nevzpoměl, že by Kečup Tom nebo pes Vorčestr někdy jen zvejšili hlas nad normál. Známí křiklouni a rváči z báru vod starýho Mavruda se v jejich blízkosti nápadně ztíšili, mluvili spisovně a byli k sobě míli. V tomhlečtom vokamžiku se ale něco změnilo. Něco ruplo ve starým Tomovi. Kečup si rve celý hrstí fousů. Kečup Tom má malinký voči a červenej ksicht. Pes Vorčestr celej znepokojeněj couvá do chajdy. Kečup Tom už má vobrovskéj hrudník a ten čsté pořád roste. Bouřka, která se z něj vyděre, zníci kopáče a bachratýho kníráče vodfoukne za vobzor.

Z otvoru, kam obvykle Tom zasouvá fajfku a kam nalejvá grog s máslem, ale vylejzá jen hrozivej a nebezpečnej šepot, vostrej jako Tomovej bokivknajf.

„My tady bydlíme! Kečup Tom a jeho kámoš Vorčestr. My tady bydlíme ve svý boudě, pane! My tady bydlíme, sakra!! A nikdo nás tady voadč nedostane, pane! Jasný?“

Děsná rána volfese boudou. To Kečup Tom zavřel dveře. Pak si zapaluje fajfku a láme jednu sirku za druhou. Vorčestr leží v posteli a vzdychá. Tom vleče vod krbu polena a mohutnojma hřebama je přitluoká přes dveřní a vokenni futra. Pak si sedne ke studenému krbu.

„My tady budem bydljet, hochu, dyk todle je přece naše bouda...“

A přelezla řádka východů a přelezla řádka západů, dveře boudy se nevoteviraj, z komína se nekouří, vokencei sou zavřeny. Kečup Tom se psem Vorčestrem ležej v posteli, Tom bařá poslední tabák a Vorčestr polýká sliny, jak kouká na Tomovy kanady, namazaný špekem. Je to pár dnů, co jim přestalo bručet v břiše. Hlad se plíží kolem jak prašivej kojot

„Vydřž, kamaráde,“ sipá Tom a hladově vycucává poslední kouř z fajfky. „Todle je naše bouda a my tady budem bydljet!“ – todle řek za těch pár dní aspoň tisíckrát.

Najednou někdo tiše a uctívě zaklepá na dveře. „Ešli chcete vyjednávat, vy prašiví ajznbňáci, tak ste na špatný adrese!“ zvedá se Tom s vypětím posledních sil z postele. Přitlakne tvář ke dveřím a nepřičestně chroptí: „Di pryč, hnusnej dráho, di pryč, zmzni, nás tady voadč nedostaneš ani mašinou!!!“

A z venku se vovejvá vodpověď – řev, kterej

se ani drobet nelíš vod pokřiku raněnýho búvola. Skvírama ve dveřích se do boudy valí řpavěj černej čmoud. Tom padne na kolena a zapláče.

„Vorčestre, kamaráde, voni nás chtěj vypáit...!“ Tom už nemůže. Slzy se mu valěj do fousů a dutě pleskaj na zaprašenu podlahu. Jejich sen vod domovč míží v hustým kouř.

Z postele, kde leží pes Vorčestr, najednou zařve lesní přisera. S vohnevějma vořma a mocným skokem vyráží Vorčestr dveře a prudce brzdi v záplavě sluníčka, smichanýho s kouřem.

Na dýlku Tomovejch vodlikaček před dveřma stojí lokomotiva. Leskne se volejem a mosazi, vohcrannej rám proti dobytku se doteká dřevěnýho schůdku. Na něm stojí muž v modrý uniformě a rozpačité žmolí v rukách koženou zavolejovanou čepici. Provinile křuká na Toma. „Co chcete,“ zaseptá Tom, „co vod nás, proboha, čsté chcete,“ zavlyká a zakreje si voči. Muž v uniformě ještě vic zropačiti.

„Sem strojvůdce, pane,“ řekne a mlčí. Pak vzdychne a pokračuje:

„Mám ject s vlakem po tydenlčtý dráze, pane. Vezu zboží a lidi, pane.“

Vzdychne a nakloní se k zhroucenému Tomovi. „Musim ject dál, pane. Ale kdybyste se laskavě kouknul, pane, váš dům mi stojí v cestě. Nemůžu project, pane...“

Mašinfira si votírá hojneť pot služebnej čepici. „Je mi líto, pane...“

Kečup Tom zdvíká voči a šeptá:

„Tak jedte klidně dál, pane mašinfira, jen jedte klidně dál... nám už je to všeko jedno.“

Pes Vorčestr tichounce vyje. Nad mašinou se teteli rozpaleněj vzduch Pára syčí. Černej kouř se plazí při zemi. Mašinfira naposled dlouze bolestně a s pochopením vzdychne. Pak rozhodí rukama, votočí se a shrbeně leze na dýmající stroj. Kečup Tom se přitiskne k Vorčestroví a zavře voči.

Lokomotiva pískne. Pisty a táhla se vrzavě zahěžají. Kečup Tom nevydrží a vovetě voči.

Mezírka mezi schůdkama a mašinou se pomalu zvětšuje, vlak couvá a větším a větším fořrem rachoti do zatáčky v lese, až zmizí. Je ticho. Kečup Tom se psem Vorčestrem seděj vyčerpaně u studenýho krbu a mlčeť. Za chvílku si Tom vodkaše a řekne:

„Tak bysme se měli dát do toho voběda, hochu...“

V tom lese, jak se dráha kroutí pod vrškem Mraoudnem Medovým oudolím a jak prolezá Placatou paselkou vedle Brabenčeho vodopádu je místo, který všichni zatraceně dobře znáte. Na tom fleku cestující začnou sborově proklínat mašinfiru, kterej vopravdu za nic nemůže.

Na tom fleku totiž mašina najednou prudce tabhne, lidi padnou s ránušem na zem, pak zahne na druhou stranu, lidi si ta zvopakujou a potom se teprve rozjede dolů Medovým oudolím.

Na tom fleku, jak všichni dobře víte, stojí vedhtrónna, který se už léta říká U Kečupa Toma. Ti dva smolaři už dávno táhnou někde za modrejma kopcema na vobzoru, už jen vopravdu starý a plesnivý dōdkovč ze Safránovýho oudolím na ně vobčas vzpomencou a vechtrónna už je celá nahnutá.

Tom na tom fleku koleje ouplně záhadně a nepochopitelně ve vostřý zatáčce tu starou a mechem porostlou boudu vobjždějí.

A řaslavěj, plesnivej mašinfira, kterej pamatuje čsté, kdy se tahlenca dráha stavěla, se vždycky na tom místě vopatrně vohlídne, jestli mladej tipič nekouká a táse zavola ze svýho mašinfirského vokýnka:

„Ahoj, Tome, ahoj, Vorčestre, ahoj...“

Jednou večer Kečup Tom zatlouk poslední klin, nepal poslední škviru ve střeše, narovnal a poděpěl krbovej komín, smrkovou větví vymet třísky, načechral polštář pro Vorčestra, přisčerně se zasklebil, zapálil fajfku a postavil se mezi dveře

„Tak dneska už můžem chrápat v boudě,“ zachrechlal, mrk vokem po Vorčestroví a zabařal. „Ale taky namusime, že jo, dyk sou čsté docela teplý noce. Žejo...“ Kečup Tom praskal pejchou. Tu boudu, vo kterou se hrdě vopíral, lepili Vorčestrem už vod jara a každý prkno, každej klin je stal celý galony potu. Bouda se tady tyžila jako pomník jejich tvrdý makačky, jejich vodřekání, jako důkaz vo pevným rozhodnutí, vo konci touleč a začátku spořádanýho života. Ty dodělavky už musel zmáknout Tom sám – pes Vorčestr totiž koncem tejdne táhnul plechovku horký smůly na střechu a samozřejmě jí na sebe převrh. Teď tady ležel zabalenej do Tomovy svátčejn košile, blejskal se jako pořádně vyježděný sedlo a zamhouřenejma vočima koukal na kamaráda zvolna pukajícího hrdostí. Teda ne že by se děsně netěšil, až po těch letech toulání zalezle do měkký postele a pořádně se vyspí. To seďa rozhodně ne. Jenže stará hra, co spolu bez řákejch pravidel hráli vod nepaměti, chtěla svoje.

A tak Vorčestr jen naznačil znuděný zivnutí, jako by říkal „dyk je to jedno, máme chrápat v boudě nebo pod hvězdama, žejo...“

Ale jeho rozfouzený voči ho zradily. Poslední mrňavej ždíbec slunce zmizel za nejvyšším smrkem v Medovým oudolím a vod potoka dejchla zima. Kečup Tom zatáhnul z vyhaslý fajfky, zavřel se, přešláplnul a pak to vzdal.

„Vorčestre,“ zapraskal rozpačité kloubama na potěšených rukách. „pod domu...“

Škopy ve vokenceích se žlutě rozsvítily. Vyšly první hvězdy. A z komína, kterej čsté voněl nakrouh hlinou, vylitly jiskry. Kečup Tom a pes Vorčestr maj prvne v životě adresu – Medový oudolím. Placatá pascka, kousek vedle Brabenčeho vodopádu...

Probudilo je strašný bouchání do chatrnejch dveř. Tom zamžoural, rozhlíd se, zahejkal blahem, potom nasadil majetnickou tvář, utáh vopasek a rázně vovedvěl do slunečnýho rána.

Na dřevěným schůdku stál mohutnej chlap s čsté vobrvnějšejma knírama. Měl modrou uniformu se zlozajma knoflíkama, který Toma rázem upoutaly. Přes rameno ležela mužovi dlouhá, červenobíle pruhovaná lajsnička. V červený tváři měl voči zlatokopa, kterej právě vobjevil svoje kutistě plný vody. Mlčel děsně zlověstně.

„Dobřejtro, nezdá se vám, že máme zatraceně krásný počasí?“ povídá laskavě Kečup Tom hlasem bohatýho rančera a nacpává palcem fajfku.

„Jen aby to vydrželo...“ dodá už drobátko nejistě do ticha a vokem šlečne po brunatným chlapovi s tyči, kterej mlčí čím dál zlověstněj.

„Halejte, nechcete zajít na hlt kafe... se šutrem, pane...“ Ticho. Jen vobrovský kníry tichounce zavrzaj a pomalu se zvedaj.

Pak se z hrdla mohutnýho muže vyděre namáhavej škřtipot:

„Co ste zač? He?“

Tom položí fajfku, zdvihne vobočí a karavě zasýčí: „Tiše, prosimvás, já mám vevnitř nemocnýho kamaráda.“ Pes Vorčestr se jako na zavolanou vobjeví ve dveřích, s gusem zivne a předvede zoubky jako perličky. Muž s knírama a lajsničkou zacouvá.

„Tak co ste zač, sakra!“ zavěští Kečup Tom s vypnutějma prsama odpovídá s úsměvem: „My

Melodie i text :
» Rešetlák «

Severní stíny

Musical score for the song "Severní stíny". It consists of five staves of music in G minor (one flat) and 3/4 time. The lyrics are written below the notes. Chords are indicated above the notes. The score includes a refrain marked with a '2' and a '1'.

Chords: Cmi, G7, Cmi, A#7, D#, G7, Cmi, G7, Cmi, G7, Cmi, A#7, Cmi, D#, A#, Fmi, A#, Cmi, D#, A#, Fmi, Cmi.

Lyrics:
Příteli, dlouhá cesta vede přes tu bílou pláň, kolem jen sněh a hory vyso-
ký, tam neje- den statečný muž byl zimou udolan, když dlouho bloudil v noci hlubo-
ký. Tam půl ro- trůn! Zař polární tam vzejde, budeš se smát, pak
pokryje ti jinovatka tvář, stín severní tě vítá - pojd' si jen
hrát, a dobře ví, že bílá smrt ti jde prá — á — át ...

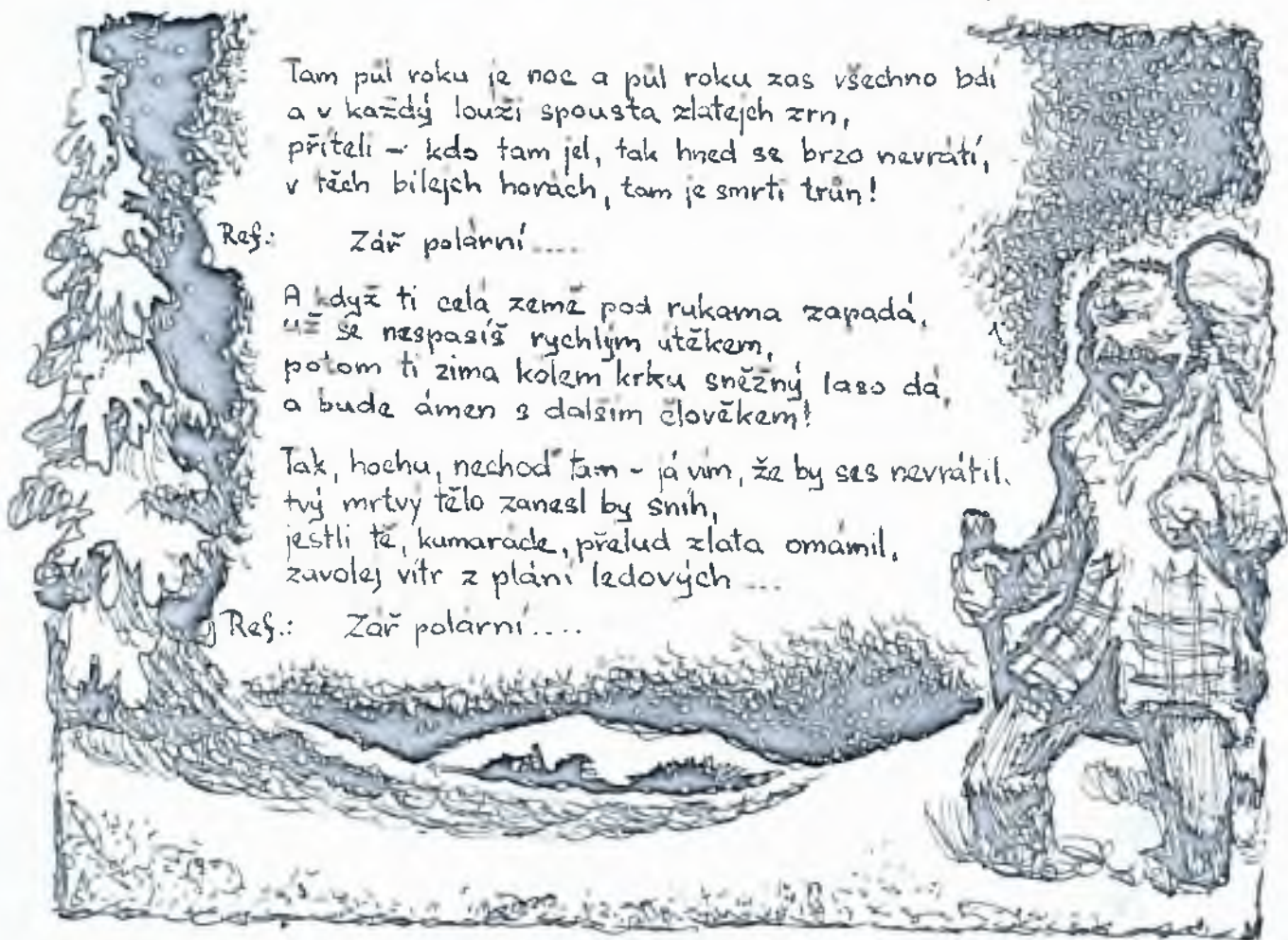
Tam půl roku je noc a půl roku zas všechno bdi
a v každý louži spousta zlatých zrn,
příteli - kdo tam jel, tak hned se brzo nevrátí,
v těch bílých horách, tam je smrti trůn!

Ref.: Zař polární ...

A když ti celá země pod rukama zapadá,
už se nezpasíš rychlým utěkem,
potom ti zima kolem krku sněžný laso dá,
a bude ámen s dalším člověkem!

Tak, hochu, nechod tam - já vim, že by ses nevrátil,
tvůj mrtvý tělo zanesl by sněh,
jestli tě, kumarade, přelud zlata omamí,
zavolej vítr z pláni ledových ...

Ref.: Zař polární ...

ZAMRZLÁ ŘEKA

Čas začínající zimy přináší do naší přírody změnu ve své mnohotvárnosti — snůh a mraz. Je to, jakoby se k nám na několik týdnů nebo měsíců přistěhovala příroda severu. Všechno je najednou nové a čisté. Většina živých organismů, hlavně rostlin a rostlinných semen, hmyzu, ale i mnohých obratlovců se moudře oddává zimnímu klidu. Ve svých zemních úkrytech přežívají plazi a obojživelníci, také někteří savci dali přednost tomuto způsobu uvládní zimy. Ryby se uložily v tůňích a zátokách a jejich životní projevy jsou omezeny na nutné minimum. Celá krajina tře včkává, jen jedno místo v přírodě se nikdy nevzdává mraza a vzduchu je stratečně a jaksi ze zásady — reka.

Kdo se rád toulá zimní přírodou a tam v klidu přemýšlí o složitých vztá-

Zajímavé stopy vydry říční: A - při stádní, B - v mírném poskoku, C - přechájecí vydra, D - čtyřkrak v mírném běhu, známý pouze u vyder (podle Dolejšej).

zích mezi krajinou a člověkem, nemůže pro své vycházky najít místa krásnějšího, než jsou ojištěné břehy zamrzlých řek. Už proto ne, že vodní toky nikdy nezamrznou docela. Podle panující teploty dochází přímo před našima očima k stálému změně měření sil mezi řekou a mrazem. Po několik mrazivých dnů se často zdá, jakoby měl ledový příkop už už uzavřít poslední vzdorující místo proudící vody. Pak ale přichází obleva, postaví se na stranu řeky a voda zas odplaví nastřádaný led. Mezi tímto zápolením zvířel se nenápadně a často bez našeho vědomí nastěhovali na řeku prezimující vodní ptáci.

Na horských potocích stratečně vzdorují skorci. Na zimu nikam ne-

odlétají, protože nemusí. Voda je jejich spolehlivou ochránkyní a životelkou, která neselže, ani když krajinu zalehne tuhý mraz.

Na zasněžených březích řek najdeme mnoho stop, vydávajících svědectví, co vše vystupuje z vody na břeh. Z vodních savců najdeme stopy ondatry, které se prozradí otiskem vícečetného ocasu. Při větší dávce štěstí objevíme na čistých a neporušených řekách stopy vydry. V poměrně zachovalých přírodních podmínkách jižních Čech a Sumavy patří nálezy vydřích stop k častým zážitkům.

Mezi pračími stopami jsou nejnapadnější velké stopy labutí, pak také otisky dlouhých prstů volavek popelavých a všude naseté tisíce stop kachen březňáček. Ostatní ptáci osazenstvo řeky nemá k břehům tu správnou důvěru a zdržuje se raději opatrně uprostřed toku. Tam nalezneme prezimující skupiny lysek, v posledních letech stále častěji kachny chocholačky, poláky velké, v menších skupinách hoholy severní a ojedinele potápku melou. Někdy u nás prezimuje i slípka zelenonohá, pro kterou je naše zima již přece jen příliš drsná. Musí si hledat úkryt pod převislými pobřežními keři a spásat vodní rostliny pod hladinou.

Praví severští ptáci zimní hosté u nás vyhledávají širokou a hlavně hlubší vodu velkých řek. Tam se nenápadně vmísí mezi kachny březňáčky a pak je národním úkolem i pro zkušeného pozorovatele s dobrým dalekohledem, aby mezi plujícími hejnem objevil některého z morčáků, kajotku, potáplíci nebo i vyslovené vzácnosti: kajku mořskou, kachnu hnědou, kachnu černou nebo hoholku lední.

Mezi desítkami tváří zimních řek známe jednu, které si nejvíce vážíme. Zimní řeka je oasou života. Je útočkem prezimujících děří severu, útočištěm zbloudilých, které větrná bouře zanesla daleko od mořských břehů nad nehostinnou pevninu, zásobárnou potravy, ohřivanou za mrazivých nocí a také koupelnou, která umožňuje udržet v čistotě peří, hlavní ptáci zbraň.

Sotva jindy než v zimě se dokážeme zamyslet nad jedním z technických zárazků přírody, jakým je ptáci peří. Nejen že slouží k ozdobě a k létání, v zimě však především k tepelné izolaci a u vodních ptáků

Život kolem vody

navíc jako dokonale plující žlut. Aby peří mohlo všechny tyto životně důležité funkce splnit, musí být neporušené, čisté, denně koupané, ošetřované a namaštěné tukem.

Vodní ptáky nemůže potkat větší tragédie, než když nemysliví dvounohý živočich považuje řeku za smetiště a nebo ještě hůře za sběrnou vyjetého oleje. Naftou potřísněné pračí peří, které u nás našléstí obsahuje jen malých rozměrů, je jedvou z ostud 20. století. Stále se opakující havárie tankových lodí jsou příliš varující, takže je nemůžeme bez obav ptehlížet ani my, suchozemci.

Zamrzlá řeka by nás dokázala oklamat. Tváří se, jakoby se loučila s uplynulým rokem, jakoby dělala tečku za nčím, co dávno minulo a co se již nemůže vrátit. Skutečnost je však jiná. Celé to trpělivé čekání v ledové říční vodě je již předznamenáním věci příštích, počátkem nového života. Jen si povšimnete: divoké kachny jsou pečlivě spárovány, také labutě se drží v párech a hoholy zahajují již v únoru svůj jarní tok. Všichni už netrpělivě čekají, až na sklonku zimy přibude světla a slunce, až ve vzduchu zavoni ta poslední správná obleva, která do krajiny přinese předjaří.

Ing. Jiří Andreska

Stopy: 1 - Ondatry při pomalém pohybu, 2 - labutě při klidné chůzi, 3 - volavky popelavé v běhu (podle Dolejšej).

— Víte, šéfe, od té doby, co pracuji na vaší farmě, ustavičně mě hryže svědomí — říká kovboj farmářovi.

— A proč?

— Ale, zdá se mi, že беру práci nejmíň třem koním.

Nepřakte—Švendrlík

„A teď mi vysvětli, k čemu mi jsou pistole proklaté nízko, když mám krátký ruce!“

„Jaké zásoby si s sebou berete?“ ptá se přítel dvou kovbojů, kteří se chystají do arizonské pouště.

„Téměř nic. Můj kolega si veze dva soudky whisky jako protilátku pro případ hadího uštknutí.“

„A vy?“

„Dva chřestýše.“

P. F. 1981
ŘEŠETLÁK
&
TOTEM

-
- 1 - Úvodní stránka /Jerry/
  - 2 - Kamarádi! /plzeňská výzva/
  - 3 - Jerry: TOTEM - fórum
  - 4 - E. F. Seton /Karavana 1968/
  - 5 - Jindra z Plzně: Co vyprávěl starý loňský šípek
  - 6 - Chemie humoru V + W /Dikobraz 1978/
  - 7 - Wabi Ryvola: Hejno vran; Zatoulanej kraj
  - 8 - Josef Kainar: Královský večer
  - 9 - Slávka Urbánková: Blátivá
  - 10 - Antoine de Saint-Exupéry: Ty nevíš... /z knihy Citadela/
  - 11 - Miky Ryvola: Slovo vo manévrech
  - 12 - Eva Olšanská: Dar Indiánů
  - 13 - Ing. J. Andreska: Na tahu Orlovců říčních /Život kolem vody 1./
  - 14 - Miky Ryvola: Co teď...
  - 15 - Eduard Martin: Vinnetou ve vlaku
  - 16 - Honák / Řešetlák: Píseň tuláků
  - 17 - R.Š.: Zdravit či nezdravit?
  - 18 - Stránka pro Indiány
  - 19 - Jerry: Anekdota nádražní
  - 20 - Géza Včelička: Utíká naše srdce /Silnice/
  - 21 - Ing. J. Andreska: Kde zpívá Skorec /Život kolem vody 2./
  - 22 - Kavče: Song posledního vagónu
  - 23 - Kavče: Song posledního vagónu /dokončení/
  - 24 - tradiční / Řešetlák: Vítr /Bury Me Beneath the Willow/
  - 25 - Jerry: Anekdota disneyovská
  - 26 - -mg-: Takový samotář
  - 27 - Tucek hlodavců /Karavana 1968/
  - 28 - Černobílý boj /několik letopočtů z historie amerických černochů/
  - 29 - Harry: Vrháby a krutá koupel aneb "všeho moc škodí"
  - 30 - Harry: Vrháby a krutá koupel aneb "všeho moc škodí" /dokončení/
  - 31 - Strawbs / Řešetlák: Tam na holý pláni /Part Of the Union/
  - 32 - B. Vaněk: Černický rybník
  - 33 - Maruš: Takovej černej smolnej den...
  - 34 - Maruš: Takovej černej smolnej den... /pokračování/
  - 35 - Maruš: Takovej černej smolnej den... /dokončení/
  - 36 - Ing. J. Andreska: Za Pochopem rákosním /Život kolem vody 3./
  - 37 - František Halas: Povídačka
  - 38 - V. Hospes: Blues
  - 39 - Honza Vyčítal: Kamenáč Bill a pes Bluy zakládají folk-band
  - 40 - Honza Vyčítal: Kamenáč Bill a pes Bluy zanechávají hudby
  - 41 - Wrecko: Trampské cigáro
  - 42 - Jerry: Před večeří
  - 43 - /sn/: Tažní ptáci
  - 44 - Miky Ryvola: Dráha
  - 45 - Řešetlák: Severní stíny
  - 46 - Ing. J. Andreska: Zamrzlá řeka /Život kolem vody 4./
  - 47 - Vtipy z Divokého Západu
  - 48 - Jerry: Anekdota trampská /závěrečná stránka/
-

Grafická úprava stránek: Jerry, Cimbura, Long, Jindra, Honza, Řešetlák.